

Udskriftsdato: 24. december 2025

VEJ nr 9610 af 28/08/2024 (Gældende)

Vejledning om Familieretshusets behandling af sager om faderskab og medmoderskab

Ministerium: Social- og Boligministeriet

Journalnummer: Social-, Bolig- og Ældremin., j.nr. 2020-11670

Vejledning om Familieretshusets behandling af sager om faderskab og medmoderskab

Indholdsfortegnelse

1. Indledning
 - 1.1. Visitation
 - 1.2. Lovmæssig baggrund
 - 1.3. Oversigt over hovedelementer i børneloven
2. Hovedgrupper af sager om faderskab og medmoderskab i Familieretshuset
 - 2.1. Registrering, anerkendelse og afgørelse
 - 2.2. Særligt om dødfødte børn
3. Sagens parter, sagens begyndelse og digital selvbetjening
 - 3.1. Sagens parter
 - 3.2. Sagens begyndelse og digital selvbetjening
4. Sager der kan afsluttes uden nærmere undersøgelser
 - 4.1. Omsorgs- og ansvarserklæring om faderskab eller medmoderskab
 - 4.2. Anerkendelse af faderskab eller medmoderskab på andet grundlag end en omsorgs- og ansvarserklæring
 - 4.3. Omsorgs- og ansvarserklæring om faderskab eller medmoderskab med tiltræden af sagens øvrige parter
5. Sager der kræver nærmere undersøgelser
 - 5.1. Familieretshusets pligt til at rejse sag om faderskab eller medmoderskab
 - 5.2. Morens oplysningspligt
 - 5.3. Afskæring af faderskab
 - 5.4. Indhentelse af en erklæring fra embedslægen om i hvilken periode moren blev gravid
 - 5.5. Skriftlig vejledning af og eventuelt møde med den eller de parter, der er eller kan være far eller medmor til barnet
 - 5.6. Retsgenetiske undersøgelser
 - 5.7. Bestemmelse om udtræden af sagen
6. Forskellige bestemmelser
 - 6.1. Familieretshusets underretningspligt i forhold til en tidligere ægtefælle eller registreret partner
 - 6.2. En parts ret til at få prøvet om parten er barnets far eller medmor

6.3. Umyndighed m.v.

6.4. Sagens behandling når en eller flere parter bor eller opholder sig i udlandet, på Færøerne eller i Grønland

6.4.1. En mulig far eller medmor har ophold i udlandet, på Færøerne eller i Grønland

6.4.2. Begge forældre har ophold i udlandet

6.4.3. Nordiske afgørelser om faderskab og medmoderskab

6.5. Familieretshusets vejledningspligt

6.6. Etablering af fælles forældremyndighed ved fastslåelse af faderskab eller medmoderskab

7. Sagens afslutning

7.1. Indberetning om sagens afslutning til CPR m.v.

7.2. Familieretshuset henlægger en sag om faderskab eller medmoderskab

7.3. Familieretshuset træffer afgørelse om faderskab eller medmoderskab

8. Indsigelse mod registrering eller anerkendelse af faderskab eller medmoderskab

9. Genoptagelse

9.1. Faderskab eller medmoderskab ikke registreret eller fastslået

9.2. Faderskab eller medmoderskab er registreret eller fastslået ved anerkendelse eller afgørelse, og der er enighed om genoptagelse

9.3. Fejl i forbindelse med registrering af faderskabet eller medmoderskabet

9.4. Faderskab eller medmoderskab er registreret eller fastslået ved anerkendelse eller afgørelse, og der foreligger nye oplysninger

9.5. Genoptagelse ved overskridelse af tre års-fristen i §§ 23 og 24 i børneloven

10. Behandling med assisteret reproduktion og insemination

10.1. Faderskab og medmoderskab ved behandling med assisteret reproduktion og insemination

10.1.1. Behandling med assisteret reproduktion

10.1.2. Insemination uden deltagelse af en sundhedsperson

10.1.3. Et kvindeligt par og en kendt sæddonor

10.1.4. En enlig kvinde og en sæddonor

10.1.5. Erklæringer om faderskab og medmoderskab ved assisteret reproduktion og insemination uden deltagelse af en sundhedsperson

10.2. Sæddonorens faderskabsretlige stilling

10.3. Behandlingen af sager om faderskab eller medmoderskab hvor moren er behandlet med assisteret reproduktion eller insemineret

11. Adoption

11.1. Moren oplyser, at hun har haft seksuelt forhold til en eller flere mænd

11.2. Moren oplyser, at hun er blevet behandlet med assisteret reproduktion eller insemineret, og at en eller flere personer har erklæret at skulle være barnets far eller medmor

11.3. Ingen mand eller kvinde er oplyst som mulig far eller medmor

12. International kompetence

13. Forældre og parter, der har gennemført juridisk kønsskifte inden barnets fødsel

13.1. Retsstilling under behandlingen af sager om faderskab og medmoderskab for parter, der har

13.2. Faderskab og medmoderskab for forældre, der har gennemført juridisk kønsskifte inden barnets fødsel (§ 31 a, stk. 1, jf. stk. 3)

13.3. Retsvirkningerne af moderskab, faderskab og medmoderskab for forældre, der har gennemført juridisk kønsskifte inden barnets fødsel (§ 31 b)

14. Familieretshusets forkyndelse m.v. af meddelelser i konkrete sager

1. Indledning

I denne vejledning beskrives Familieretshusets behandling af sager om faderskab og medmoderskab efter børneloven.

Vejledningen er navnlig opdateret som følge af lov nr. 227 af 15. februar 2022 om ændring af børneloven, navneloven og forskellige andre love (Smidiggørelse af registrering af medmoderskab, fastsættelse af transpersoners forældreskab og navneændring for transpersoner m.v.), der træder i kraft den 2. september 2024, jf. bekendtgørelse om ikrafttrædelse af §§ 1, 3, 5 og 6 i lov om ændring af børneloven, navneloven og forskellige andre love (Smidiggørelse af registrering af medmoderskab, fastsættelse af transpersoners forældreskab og navneændring for transpersoner m.v.).

Vejledningen anvendes fra den 2. september 2024 og erstatter vejledning nr. 9394 af 26. juni 2020 om Familieretshusets behandling af sager om faderskab og medmoderskab.

Det er vigtigt at være opmærksom på, om der er sket ændringer af lovgivningen, som endnu ikke er afspejlet i vejledningen. Det er muligt at se, om der er sket ændringer af lovgivningen, og om der er udarbejdet nye vejledninger, på Retsinformations hjemmeside retsinformation.dk.

Vejledningen finder ikke anvendelse for Grønland.

1.1. Visitation

Familieretshuset foretager ved modtagelsen af en henvendelse en visitation af sagen, jf. § 4 i lov om Familieretshuset (herefter kaldet Familieretshusloven). I Familieretshuset vurderes det i forbindelse med visitationen af sagen, om sagen skal behandles efter § 5 eller § 6 i lov om Familieretshuset.

§ 5-sager

Enkle sager, hvor parterne er enige, når Familieretshuset modtager sagen, visiteres efter § 5, stk. 1, i lov om Familieretshuset til behandling som § 5-sager. Efter § 5, stk. 2, nr. 4, i Familieretshusloven visiteres

sager om anerkendelse af faderskab og medmoderskab efter § 14 i børneloven til behandling som § 5-sager. § 5-sager afsluttes i Familieretshuset.

Det følger af § 35, stk. 2, i Familieretshusloven, at anmeldelse af faderskab og medmoderskab til Familieretshuset har virkning fra Familieretshusets modtagelse af anmeldelsen. Det følger af lovens § 38, at anmeldelsen kan fuldbyrdes fra virkningstidspunktet efter § 35.

Bestemmelsen i § 35 om virkningstidspunktet fastlægger bl.a., fra hvilket tidspunkt parterne og myndighederne kan støtte ret på faderskabet eller medmoderskabet, f.eks. hvornår et faderskab er fastslået med den virkning, at faren kan søge om samvær med barnet og kan pålægges at betale børnebidrag.

Behandlingen af § 5-sager er nærmere beskrevet i punkt 4 i vejledning om Familieretshuset.

§ 6-sager

Øvrige sager efter børneloven, dvs. sager, hvor parterne ikke er enige, når Familieretshuset modtager sagen, eller som i øvrigt kræver sagsbehandling, visiteres til behandling efter § 6 i lov om Familieretshuset og betegnes § 6-sager. I § 6-sager er det som udgangspunkt Familieretshuset, der efter § 26 i Familieretshusloven træffer afgørelse, hvis parterne ikke under sagens forløb er nået til enighed. Behandlingen af § 6-sager er nærmere beskrevet i punkt 5 i vejledning om Familieretshuset.

Efter § 27, stk. 2, nr. 1, i Familieretshusloven træffer familieretten i helt særlige tilfælde afgørelse i § 6-sager, hvis sagen indeholder komplicerede faktiske eller juridiske problemstillinger, eller sagen behandles sammen med en anden § 6-sag, der skal afgøres af familieretten. Sager om faderskab og medmoderskab indeholder normalt ikke så komplicerede faktiske eller juridiske problemstillinger, at der er behov for, at afgørelsen træffes af familieretten. I de tilfælde, hvor en part ikke ønsker at medvirke til retsgenetiske undersøgelser eller ikke møder i sagen, vil sagen dog indeholde komplicerede faktiske og juridiske problemstillinger, da der skal tages stilling til anvendelsen af tvangsmidler, f.eks. politifremstilling. Et andet eksempel kan være en sag, hvor der fremsættes relevant indsigelse mod bevismaterialet, som ikke eller ikke uden videre kan efterprøves.

En faderskabs- eller medmoderskabssag bør derudover visiteres til behandling som en § 7-sag efter lov om Familieretshuset, hvis sagen skal behandles sammen med en kompleks sag efter forældreansvarsloven. For nærmere beskrivelse af behandlingen af § 7-sager henvises til punkt 6 i vejledning om Familieretshuset.

Domstolsprøvelse af Familieretshusets afgørelser

En part kan anmode om, at en afgørelse, der er truffet af Familieretshuset efter børneloven, indbringes for familieretten til prøvelse, jf. § 32 a, stk. 3, i børneloven og § 39 i Familieretshusloven. En anmodning om domstolsprøvelse skal efter § 41 i Familieretshusloven indgives inden 4 uger efter, at parten har fået meddelelse om afgørelsen.

Anmodning om domstolsprøvelse skal efter § 33 a, stk. 2, i børneloven som udgangspunkt indgives ved anvendelse af den digitale løsning, som Familieretshuset stiller til rådighed (digital selvbetjening). En anmodning, der ikke indgives ved digital selvbetjening, skal afvises af Familieretshuset, medmindre der foreligger særlige forhold, der gør, at borgeren ikke må forventes at kunne anvende digital selvbetjening, jf. § 33 a, stk. 3, i børneloven. Endvidere kan Familieretshuset efter lovens § 33 a, stk. 4, i helt ekstraordinære tilfælde undlade at afvise en anmodning, der ikke er indgivet ved digital selvbetjening, hvis der ud fra en samlet økonomisk vurdering er klare fordele for Familieretshuset ved at modtage anmodningen på anden måde end digitalt. Der henvises til punkt 3.2.

Familieretshuset skal ved modtagelsen af en anmodning om domstolsprøvelse overveje, om anmodningen giver anledning til, at sagen skal genoptages, jf. § 41, stk. 3, i Familieretshusloven. Hvis dette ikke er tilfældet, skal Familieretshuset indbringe sagen for den familieret, som efter § 448 b i retsplejeloven skal behandle sagen. Der henvises til punkt 5.4. i vejledning om Familieretshuset.

Familieretshuset kan efter § 41, stk. 2, i Familieretshusloven tillægge en anmodning om at indbringe sagen for familieretten opsættende virkning. Det vil sige, at afgørelsen om faderskab eller medmoderskab ikke har virkning, så længe familieretten behandler sagen.

1.2. Lovmæssig baggrund

Reglerne om faderskab og medmoderskab findes i børneloven.

Efter § 33 i børneloven er der fastsat nærmere administrative regler for behandlingen af sager om faderskab og medmoderskab:

- Bekendtgørelse om Familieretshusets behandling af sager om faderskab og medmoderskab (herefter kaldet fader- og medmoderskabsbekendtgørelsen).
- Bekendtgørelse om registrering af faderskab og medmoderskab (herefter kaldet registreringsbekendtgørelsen). Der henvises endvidere til vejledning om registrering af faderskab og medmoderskab.
- Bekendtgørelse om retsgenetiske undersøgelser i faderskabssager (herefter kaldet DNA-bekendtgørelsen).

I fader- og medmoderskabsbekendtgørelsen er der fastsat nærmere regler om Familieretshusets behandling af sager om faderskab og medmoderskab, navnlig om anerkendelse af faderskab og medmoderskab.

Familieretshusets behandling af sager om faderskab og medmoderskab efter børneloven er også reguleret af Familieretshusloven. Der henvises endvidere til vejledning om Familieretshuset.

Til brug for Familieretshusets behandling af sager om faderskab og medmoderskab er der udarbejdet følgende blanketter:

- Omsorgs- og ansvarserklæring om faderskab
- Omsorgs- og ansvarserklæring om medmoderskab
- Morens oplysninger til sagen om faderskab eller medmoderskab
- Anerkendelse af faderskab
- Anerkendelse af medmoderskab
- Tiltrædelse af faderskab
- Tiltrædelse af medmoderskab
- Samtykke til behandling med assisteret reproduktion og erklæring om faderskab
- Samtykke til behandling med assisteret reproduktion og erklæring om medmoderskab
- Samtykke til inseminering uden deltagelse af en sundhedsperson og erklæring om faderskab.
- Samtykke til inseminering uden deltagelse af en sundhedsperson og erklæring om medmoderskab.

En sag om faderskab eller medmoderskab i Familieretshuset skal i visse situationer indledes ved en digitalt indgivet anmodning (digital selvbetjening). Der henvises til punkt 3.2. I situationer, hvor en anmodning skal indgives ved digital selvbetjening, kan ovennævnte blanketter ikke anvendes.

Reglerne om forældremyndighed i forældreansvarsloven og om adoption i adoptionsloven har også betydning for behandlingen af sager om faderskab og medmoderskab.

Familierettens behandling af retssager om faderskab og medmoderskab er navnlig reguleret af kapitel 42 og 42 a i retsplejeloven.

1.3. Oversigt over hovedelementer i børneloven

Et af de bærende principper i børneloven er ønsket om at ligestille gifte og ugifte forældre og deres børn. Ugifte forældre kan i lighed med gifte forældre få registreret faderskab eller medmoderskab i forbindelse med barnets fødsel, uden at der skal rejses en sag herom i Familieretshuset. Dette sker ved, at den ugifte mor og den anden forælder i forbindelse med registreringen af barnets fødsel over for personregisterføreren erklærer, at de sammen vil varetage omsorgen og ansvaret for barnet. Herved opnår ugifte forældre også automatisk fælles forældremyndighed. Det samme gælder, hvis ugifte forældre før eller efter barnets fødsel afgiver en omsorgs- og ansvarserklæring over for Familieretshuset.

Hvis faderskabet eller medmoderskabet ikke er blevet registreret i forbindelse med barnets fødsel, skal sagen altid behandles af Familieretshuset.

Familieretshuset kan opfordre sagens parter til at medvirke ved retsgenetiske undersøgelser. På baggrund af disse undersøgelser kan sagen senere afsluttes i Familieretshuset.

Hvis faderskabet eller medmoderskabet ikke anerkendes, eller hvis Familieretshuset finder det betænkeligt at modtage anerkendelsen, skal Familieretshuset i sager, der er visiteret til behandling som § 6-sager efter Familieretshusloven, træffe afgørelse i sagen, jf. lovens § 26. I de tilfælde, hvor der er tale om en § 6-sag, som indeholder komplicerede faktiske eller juridiske problemstillinger, indbringer Familieretshuset sagen for familieretten til afgørelse, jf. lovens § 27, stk. 2, nr. 1.

Det kan forekomme, at der ikke kan tilvejebringes oplysninger om, hvem der er eller kan være far eller medmor til barnet. I disse få tilfælde henlægger Familieretshuset sagen.

Moren har efter § 8 i børneloven pligt til at oplyse, hvem der er eller kan være far eller medmor til barnet. Det fremgår af børneloven, hvornår morens oplysningspligt ikke gælder. Familieretshuset kan ikke dispensere fra oplysningspligten.

En mand, der i den periode, hvor moren blev gravid, har haft seksuelt forhold til hende, har under nogle nærmere angivne betingelser ret til at få prøvet, om han er barnets far. Det samme gælder en mand eller kvinde, som har afgivet samtykke til morens behandling med assisteret reproduktion m.v. og afgivet erklæring om faderskab eller medmoderskab efter §§ 27, 27 a eller 27 b i børneloven.

2. Hovedgrupper af sager om faderskab og medmoderskab i Familieretshuset

2.1. Registrering, anerkendelse og afgørelse

Faderskab eller medmoderskab til langt de fleste børn registreres af personregisterføreren i forbindelse med registreringen af barnets fødsel.

Registrering af faderskab og medmoderskab sker normalt på baggrund af forældrenes ægteskab eller registrerede partnerskab eller for ugifte forældre ved, at moren og en mand eller en kvinde skriftligt over for personregisterføreren erklærer, at de sammen vil varetage omsorgen og ansvaret for barnet.

Under en sag om registrering af faderskab efter kapitel 1 i børneloven eller en sag om registrering af medmoderskab efter kapitel 1 a har moren ikke oplysningspligt efter § 8.

Hvis personregisterføreren ikke kan registrere et faderskab eller medmoderskab i forbindelse med registrering af barnets fødsel, skal der som udgangspunkt rejses en sag om faderskab eller medmoderskab i Familieretshuset inden for 4 uger efter fødslen, jf. § 7 i børneloven. Det sker ved, at personregisterføreren straks sender oplysninger om fødslen til Familieretshuset.

De fader- og medmoderskabssager, som Familieretshuset behandler, kan opdeles i fire hovedgrupper:

- Sager, der kan afsluttes uden nærmere undersøgelser fra Familieretshusets side, f.eks. fordi forældrene selv kontakter Familieretshuset for at anerkende faderskabet eller medmoderskabet, eller hvis der i en sag ikke kan tilvejebringes oplysninger om, hvem der kan være faren eller medmoren. Der henvises til punkt 4.
- Sager, der kræver nærmere undersøgelser, f.eks. fordi der er flere mulige fædre og/eller medmødre, og ingen af disse anerkender faderskabet eller medmoderskabet. I disse sager skal Familieretshuset eller familieretten træffe afgørelse om faderskab eller medmoderskab. Der henvises til punkt 5 og 7.3.
- Sager, hvor registrering eller anerkendelse af faderskab eller medmoderskab er sket, og som rejses igen inden 6 måneder efter barnets fødsel. Der henvises til punkt 8.
- Genoptagelse af sager om faderskab eller medmoderskab. Der henvises til punkt 9.

2.2. Særligt om dødfødte børn

Hvis et barn er dødfødt eller dør, før registreringen af barnets fødsel finder sted, kan en mand eller kvinde i forbindelse med registreringen af barnets fødsel registreres som far eller medmor til barnet, hvis han eller hun og moren sammen skriftligt erklærer, at de ønsker den pågældende registreret som far eller medmor. Formålet hermed er at give ugifte forældre til et dødfødt barn eller til et barn, som dør umiddelbart efter fødslen, samme mulighed som gifte forældre for enkelt og hurtigt at få faderskab eller medmoderskab registreret i forbindelse med registreringen af fødslen. Det bør ikke kræves af forældrene, at de erklærer, at de vil varetage omsorgen og ansvaret for barnet, og de bør ikke i den meget vanskelige situation, de befinder sig i, være henvist til at rejse faderskabs- eller medmoderskabssag ved Familieretshuset.

Der eksisterer en blanket til registrering af faderskab og medmoderskab til dødfødt barn eller til barn, som dør inden fødselsregistreringen. Blanketten kan kun indleveres til personregisterføreren i forbindelse med registreringen af barnets fødsel. Hvis forældrene ved registreringen af det døde barns fødsel ikke har taget stilling til faderskabet eller medmoderskabet eller af en anden grund ønsker Familieretshusets behandling af sagen, må de øvrige blanketter anvendes.

Er barnet dødt, skal faderskab eller medmoderskab kun søges fastslået, hvis moderen eller nogen, som har retlig interesse i det, anmoder om det, jf. § 7, stk. 2, i børneloven.

3. Sagens parter, sagens begyndelse og digital selvbetjening

3.1. Sagens parter

Det fremgår af § 9 i børneloven, hvem der er part i en sag om faderskab og medmoderskab, der behandles af Familieretshuset. Betydningen af at være part er bl.a., at den pågældende kan opfordres til at medvirke ved retsgenetiske undersøgelser efter § 11, stk. 1, i børneloven, at den pågældende kan anmode om domstolsprøvelse af Familieretshusets afgørelse, og at den pågældende skal tiltræde en anden parts anerkendelse af faderskab eller medmoderskab efter § 14, stk. 3 eller 6, i børneloven.

Sagens parter er følgende:

- 1) Barnet eller dets dødsbo.
- 2) Moren eller hendes dødsbo.
- 3) En mand, der er registreret som far eller har anerkendt faderskabet, eller hans dødsbo.
- 4) En mand, der efter morens oplysninger er eller kan være barnets far eller hans dødsbo. Der stilles ikke store krav til identifikationen af en sådan mulig far. Selvom moren eksempelvis alene har kendskab til mandens fornavn og ikke har oplysninger om bopæl, fødselsdato, arbejdsplads eller lignende, anses han som part i sagen.
- 5) En mand, der har ret til at få prøvet, om han er barnets far, jf. §§ 6 eller 6 a i børneloven, eller hans dødsbo.
- 6) En kvinde, der er registreret som medmor eller har anerkendt medmoderskabet, eller hendes dødsbo.
- 7) En kvinde, der har ret til at få prøvet, om hun er barnets medmor, jf. § 6 a i børneloven, eller hendes dødsbo.

Den omstændighed, at moren på fødselstidspunktet var gift, uden at ægtefællen blev registreret som far eller medmor, indebærer ikke, at Familieretshuset automatisk skal inddrage ægtefællen i sagen. Ægtefællen skal kun inddrages, hvis moren oplyser, at den pågældende er mulig forælder til barnet. Ægtefællen kan dog benytte sin eventuelle ret til efter §§ 6 eller 6 a i børneloven at få prøvet, om ægtefællen er forælder til barnet. Er moren død, kan Familieretshuset efter § 9, stk. 2, i børneloven inddrage en mand eller kvinde som part i sagen, hvis barnets værge fremsætter anmodning om det, og det antageliggøres, at den pågældende mand er eller kan være barnets far, eller at den pågældende kvinde er eller kan være barnets medmor.

I disse tilfælde, hvor moren ikke selv kan give oplysninger, indebærer hensynet til, at barnet kan få en far eller en medmor, at der ikke bør stilles store krav til sandsynligheden for, at den pågældende mand kan være barnets far, eller at den pågældende kvinde kan være barnets medmor, som betingelse for at inddrage den pågældende i sagen.

3.2. Sagens begyndelse og digital selvbetjening

Sagens begyndelse

Det fremgår af kapitel 2 (§§ 4-7) i børneloven, hvordan en sag om faderskab eller medmoderskab kan begynde i Familieretshuset. En sag kan bl.a. begynde ved, at moren inden barnets fødsel anmoder Familieretshuset om at rejse en sag, jf. § 4 i børneloven. En sag kan f.eks. også begynde ved, at barnets mor, far, medmor eller barnets værge inden seks måneder efter barnets fødsel anmoder Familieretshuset om at rejse en sag, jf. § 5 i børneloven.

Hvis et faderskab eller medmoderskab ikke er registreret i forbindelse med barnets fødsel, og der ikke er rejst sag af andre, har Familieretshuset pligt til at rejse en sag, jf. § 7, stk. 1, i børneloven. Disse

sager indledes med, at personregisterføreren indbringer sagen for Familieretshuset, fordi faderskab eller medmoderskab ikke er registreret inden fire uger efter barnets fødsel. Er barnet død, skal faderskab eller medmoderskab dog kun søges fastslået, hvis moderen eller nogen, som har retlig interesse i det, anmoder om det, jf. § 7, stk. 2, i børneloven.

Digital selvbetjening

En anmodning til Familieretshuset om registrering eller anerkendelse af faderskab eller medmoderskab, rejsning eller genoptagelse af en sag om faderskab eller medmoderskab eller om domstolsprøvelse af Familieretshusets afgørelser indgives ved anvendelse af den digitale løsning, som Familieretshuset stiller til rådighed (digital selvbetjening). Anmodningen skal underskrives med MitID. Det samme gælder indgivelse af blanketter om erklæring om faderskab og medmoderskab ved insemination uden deltagelse af en sundhedsperson. Der henvises til § 33 a, stk. 2, i børneloven.

Familieretshuset afviser en anmodning, der ikke er indgivet digitalt, medmindre der foreligger særlige forhold efter § 33 a, stk. 3, i børneloven, eller Familieretshuset efter § 33 a, stk. 4, i børneloven mener, at der ud fra en samlet økonomisk vurdering er klare fordele for Familieretshuset ved at modtage anmodningen på anden måde end digitalt.

Hvis der foreligger særlige forhold efter § 33 a, stk. 3, i børneloven, skal Familieretshuset tilbyde, at en sag om faderskab eller medmoderskab efter §§ 4-6 a i børneloven kan indledes på anden måde end ved digital selvbetjening. Det samme gælder indgivelse af blanketter om erklæring om faderskab og medmoderskab.

Det er Familieretshuset, der ud fra et konkret skøn vurderer, om der foreligger særlige forhold. Der skal i den forbindelse lægges vægt på forældrenes beskrivelse af egne evner og muligheder for at anvende it-værktøjer og eventuelle problemer med at søge om hjælp, ligesom Familieretshuset ud fra en helhedsvurdering af forældrene må bedømme, om forældrene vil kunne anmode om rejsning af en sag digitalt efter modtagelse af hjælp hertil. Vurderingen heraf kan normalt foretages ved Familieretshusets umiddelbare kontakt med forældrene. Dette kan således som udgangspunkt ske uden yderligere undersøgelser.

Muligheden for at anmode om rejsning af en sag eller indgive blanket om erklæring om faderskab og medmoderskab på en anden måde end ved digital selvbetjening skal imødekomme forældre med særlige behov. Der kan for eksempel være tale om forældre med særlige handicap, såvel kognitiv som fysisk funktionsnedsættelse og demens.

Forældre med særlige behov kan for eksempel også være forældre, der mangler digitale kompetencer, visse socialt udsatte forældre, forældre med psykiske lidelser, hjemløse, forældre med sprogveskelsigheder m.v. Der foreligger særlige forhold for disse forældre, hvis hjælp eller medbetjening fra Familieretshuset konkret vurderes ikke at være en egnet løsning til at muliggøre digital anmodning om rejsning af en sag. I visse tilfælde kan Familieretshuset umiddelbart vurdere, at forældrene ikke kan indgive anmodningen digitalt, uden at Familieretshuset først har forsøgt medbetjening. Der kan således være tale om, at der foreligger særlige forhold for nogle af de forældre, der har særlige behov, der gør, at forældrene ikke kan indgive anmodningen digitalt. Tilsvarende vil der også være forældre fra de nævnte grupper, der kan indgive anmodningen digitalt, eventuelt efter medhjælp, og derfor skal indgive anmodningen digitalt.

Et eksempel på særlige forhold, der gør, at forældrene ikke kan indgive anmodningen digitalt, er, en gangbesværet uden PC eller uden digitale kundskaber, der henvender sig telefonisk til Familieretshuset for at blive undtaget fra at indgive anmodningen digitalt.

Særlige forhold kan eksempelvis også foreligge, hvor en socialt udsat forælder ikke selv kan indgive anmodningen digitalt, og det ikke giver mening at forlange, at forælderen henvender sig eksempelvis på borgerservice eller biblioteket for at få hjælp til at indgive en digital anmodning. Der er situationer, hvor det er de sociale myndigheder, sagsbehandlere eller andre, der sørger for, at forælderen alligevel får indgivet anmodningen på anden vis eksempelvis telefonisk, ved personligt fremmøde eller skriftligt i et fysisk dokument.

Også hvor der er tale om forældre med store sprogveskelligheder, herunder forældre der ikke behersker dansk eller et andet sprog, der anvendes i selvbetjeningsløsningen, eller som lider af svær ordblindhed, kan Familieretshuset i det enkelte tilfælde vurdere, at der foreligger særlige forhold, der gør, at en anden kommunikationskanal end den digitale er bedst egnet.

Personer med bopæl i udlandet kan ikke få MitID, medmindre de har et dansk personnummer enten på grund af tidligere bopælsregistrering i Danmark eller på grund af et tildelt administrativt personnummer. Det må derfor anses for et særligt forhold, at de pågældende borgere ikke kan få MitID og derfor ikke kan anvende den digitale løsning. Forudsætningen for at få offentligt digital signatur (eksempelvis MitID) er, at borgeren er over 15 år, at borgeren har et dansk personnummer og dermed er registreret i CPR, og at borgeren kan legitimere sig fyldestgørende. Det bemærkes, at Færøerne har sit eget folkeregistreringssystem og ikke er en del af CPR, men mange færinger har personnumre på grund af tidligere ophold i eller forbindelse til Danmark eller har et administrativt personnummer. Lov om Det Centrale Personregister er delvist sat i kraft for Grønland. En part, der bor i Grønland, er derfor i besiddelse af dansk personnummer og kan få MitID.

Hvis der foreligger særlige forhold, skal Familieretshuset tilbyde, at anmodningen kan indgives på anden måde end ved digital selvbetjening. Hvis anmodningen i sådanne tilfælde indgives til Familieretshuset ved en omsorgs- og ansvarserklæring eller ved en anerkendelse af faderskab eller medmoderskab, skal anmodningen indgives på en godkendt blanket, jf. fader- og medmoderskabsbekendtgørelsens § 2, stk. 1, eller § 3, stk. 1.

Familieretshuset skal ved anvisning af alternativ kommunikationskanal tage hensyn til den enkelte forælders vanskeligheder, herunder årsagen til at forælderen ikke kan indgive anmodningen digitalt. Afhængig af omstændighederne kan det f.eks. være nødvendigt at modtage en anmodning ved personlig betjening.

Ud over særlige forhold hos forældrene kan der også helt ekstraordinært forekomme situationer, hvor omstændighederne ved anmodningen eller Familieretshusets forhold gør, at der ikke kan indgives en anmodning om rejsning af en sag ved anvendelse af den digitale selvbetjeningsløsning. Der kan eksempelvis være tale om, at Familieretshusets digitale selvbetjeningsløsning ikke er indrettet til at håndtere en bestemt situation. Tilsvarende kan Familieretshuset eksempelvis anviser forælderen en anden måde at indgive anmodningen på, hvis Familieretshusets selvbetjeningsløsning er ude af drift. Der er i sådanne tilfælde tale om, at der ud fra en samlet vurdering er klare økonomiske fordele ved at modtage anmodningen ikke-digitalt, jf. § 33 a, stk. 4, i børneloven. Det kan også indgå i vurderingen, at Familieretshuset, hvis en ikke-digital anmodning om anerkendelse af faderskab eller medmoderskab afvises, i mange situationer kan have pligt til selv at rejse en sag om faderskab eller medmoderskab, jf. § 7 i børneloven.

Ved administrationen af ordningen kan Familieretshuset informere forældrene om, hvordan en anmodning om rejsning af en sag skal indgives, herunder eventuelt at forældrene risikerer, at sagen kan blive indbragt for familieretten.

Det forhold, at en borger er repræsenteret af eksempelvis en advokat, kan ikke i sig selv begrunde fritagelse for at anvende den digitale selvbetjeningsløsning. Familieretshuset skal i stedet henvise borgeren

til at anvende den fællesoffentlig digitale partsrepræsentationskomponent til at give partsrepræsentanten fuldmagt til at indgive anmodningen digitalt.

Kravet om, at en anmodning om rejsning af en sag skal indgives digitalt, medfører ikke, at eventuelle bilag til anmodningen også kan indgives digitalt. Det fremgår af den digitale selvbetjeningsløsning, hvilke dokumenter der kan eller skal indgives digitalt, og hvilke dokumenter der skal fremlægges i original.

Når Familieretshuset behandler en sag om medmoderskab, skal forældrene indlevere den blanket med samtykke og erklæring om medmoderskab efter § 27, stk. 1, § og 27 a, stk. 1 og 2, i børneloven, som en sundhedsperson har påtegnet og udleveret til forældrene, inden behandlingen med assisteret reproduktion blev påbegyndt. Blanketten kan indleveres i kopi, men i tvivlstilfælde kan Familieretshuset kræve den originale blanket fremlagt, jf. § 12, stk. 1, i fader- og medmoderskabsbekendtgørelsen.

Det fremgår af § 33 a, stk. 5, i børneloven, at en anmodning, der er indgivet ved digital selvbetjening, anses for at være kommet frem til Familieretshuset, når den er tilgængelig for Familieretshuset, det vil sige fra det tidspunkt, hvor Familieretshuset har mulighed for at gøre sig bekendt med indholdet af anmodningen. Det er således uden betydning, om eller hvornår Familieretshuset gør sig bekendt med indholdet af anmodningen.

En anmodning vil normalt være tilgængelig for Familieretshuset på det tidspunkt, hvor Familieretshuset kan behandle eller læse anmodningen. Dette tidspunkt vil normalt blive registreret automatisk via den digitale selvbetjeningsløsning.

En anmodning, der er tilgængelig i Familieretshusets system eksempelvis klokken 23:59 den 30. november, er således kommet frem den 30. november, uanset at der ikke fysisk sidder en medarbejder og gør sig bekendt med anmodningen på dette tidspunkt, der ligger uden for normal arbejdstid/åbningstid. Det kan med digital selvbetjening præcist registreres, hvornår en anmodning er kommet frem.

Kan modtagelsestidspunktet for en digital anmodning om rejsning af en sag ikke fastlægges som følge af problemer med Familieretshusets it-system eller andre lignende problemer, må anmodningen anses for at være kommet frem på det tidspunkt, hvor anmodningen blev afsendt, hvis der kan fremskaffes pålidelige oplysninger om afsendelsestidspunktet. Det vil således ikke komme afsenderen til skade, at anmodningen om rejsning af en sag modtages efter udløb af fristerne i loven, hvis dette skyldes systemnedbrud hos Familieretshuset.

Hvis en ikke-digital anmodning modtages i Familieretshuset åbningstid, anses anmodningen for at være modtaget denne dag. Modtages den ikke-digitale anmodning efter ophør af åbningstiden, anses anmodningen normalt som modtaget første hverdag derefter. Det er vigtigt, at Familieretshuset datostempler anmodningen korrekt på modtagelsesdagen.

Uanset om anmodning er indgivet via digital selvbetjening eller i undtagelsestilfælde på en blanket eller på anden måde, er det vigtigt, at modtagelsestidspunktet og modtagelsesdagen ved digitale anmodninger samt modtagelsesdagen ved ikke-digitale anmodninger kan konstateres, da dette har betydning for bl.a. beregningen af fristen for at anmode om domstolsprøvelse af en afgørelse truffet af Familieretshuset samt for rejsning eller genoptagelse af sag om faderskab og medmoderskab.

4. Sager der kan afsluttes uden nærmere undersøgelser

4.1. Omsorgs- og ansvarserklæring om faderskab eller medmoderskab

Efter § 14, stk. 1, 1. pkt., i børneloven kan en mand anerkende faderskabet til et barn, hvis han og moren erklærer, at de sammen vil varetage omsorgen og ansvaret for barnet. Ligeledes kan en kvinde efter §

14, stk. 1, 3. pkt., i børneloven anerkende medmoderskabet til et barn, hvis hun og moren erklærer, at de sammen vil varetage omsorgen og ansvaret for barnet.

Det fremgår af § 2, stk. 1, i fader- og medmoderskabsbekendtgørelsen, at en omsorgs- og ansvarserklæring om faderskab eller medmoderskab indgives til Familieretshuset ved anvendelse af digital selvbetjening som beskrevet i punkt 3.2. eller på en godkendt blanket, jf. § 20, nr. 1 eller 2, i bekendtgørelsen. En digitalt indgivet omsorgs- og ansvarserklæring skal underskrives digitalt af begge forældre, jf. § 2, stk. 2, i bekendtgørelsen. En omsorgs- og ansvarserklæring, der indgives på en blanket, skal underskrives af begge forældre og skal være bekræftet af en advokat eller af to vitterlighedsvidner, jf. § 2, stk. 3, i bekendtgørelsen. Der er intet krav til, hvem der kan underskrive omsorgs- og ansvarserklæringen som vitterlighedsvidner. Det er dog et krav, at vitterlighedsvidnerne er myndige. Når man underskriver en omsorgs- og ansvarserklæring som vitterlighedsvidne, erklærer man, at man har set begge forældre skrive under på erklæringen, herunder hvilken dato dette er sket. Sker anerkendelsen ved personligt møde i Familieretshuset, er det tilstrækkeligt, at parterne underskriver blanketten med omsorgs- og ansvarserklæringen i overværelse af Familieretshusets sagsbehandler.

Når forældre afgiver en omsorgs- og ansvarserklæring, opnår forældrene automatisk fælles forældremyndighed, jf. forældreansvarslovens § 7, stk. 1, nr. 1. Dette kræver dog, at betingelserne i retsplejelovens § 448 g for her i landet at behandle spørgsmålet om forældremyndighed er opfyldt, jf. forældreansvarslovens § 7, stk. 2.

Familieretshuset skal i den forbindelse kontrollere, at erklæringen er korrekt udfyldt, og at betingelserne for afgivelse af erklæringen er opfyldt, herunder at parterne er myndige m.v.

Hvis erklæringen ikke er korrekt udfyldt, skal Familieretshuset bede parterne om at berigtige erklæringen. Er dateringen af omsorgs- og ansvarserklæringen sket længe før barnets fødsel/indsendelsen af erklæringen, bør Familieretshuset sikre sig, at forældrene stadig sammen vil varetage omsorgen og ansvaret for barnet. Er betingelserne for afgivelse af erklæringen ikke opfyldt, fortsætter Familieretshuset behandlingen af sagen.

Hvis erklæringen er korrekt udfyldt, og betingelserne for anerkendelse af faderskabet eller medmoderskabet er opfyldt, færdiggør Familieretshuset behandlingen af erklæringen. Det fremgår af § 2, stk. 4, i fader- og medmoderskabsbekendtgørelsen, at hvis børnelovens betingelser for anerkendelse af faderskab eller medmoderskab er opfyldt, sender Familieretshuset meddelelse herom til forældrene.

Parternes erklæring går ud på, at de sammen vil varetage omsorgen og ansvaret for barnet. Erklæringen kan afgives uanset, om parterne har fælles bopæl eller bor hver for sig.

Omsorgs- og ansvarserklæringen kan afgives såvel før som efter barnets fødsel. Inden barnets fødsel kan sag alene rejses af moren eller Familieretshuset, jf. § 4 i børneloven. En mulig far eller medmor kan således ikke inden barnets fødsel rejse en sag om faderskab eller medmoderskab.

Omsorgs- og ansvarserklæringen kan anvendes i de helt sædvanlige tilfælde, hvor en ugift mand og kvinde allerede under graviditeten ønsker at få bragt faderskabsspørgsmålet i orden. Det samme gælder de tilfælde, hvor en ugift kvinde (den kommende mor) og en kvindelig partner under graviditeten ønsker at få bragt medmoderskabsspørgsmålet i orden. En sådan anerkendelse kan danne grundlag for personregisterførerens registrering af faderskabet eller medmoderskabet i forbindelse med registreringen af barnets fødsel, jf. §§ 3 og 3 c i børneloven.

Familieretshuset har udarbejdet en pjece om registrering af faderskab, som jordemoderen eller lægen kan uddele til de kommende mødre (forældre) i forbindelse med de forebyggende helbredsundersøgelser

under graviditeten. Heri anbefales det, at registreringen af et faderskab eller medmoderskab sker i forbindelse med fødselsanmeldelsen, uden at forældrene henvender sig til Familieretshuset inden fødslen. Jordemoderen, lægen, personregisterføreren eller Familieretshuset vejleder derfor ugifte mødre om muligheden for at afgive en omsorgs- og ansvarserklæring i forbindelse med anmeldelsen af barnets fødsel. Endvidere modtager moren et informationsbrev få dage efter fødslen, hvis hun har bopæl i Danmark.

§ 14, stk. 1, i børneloven om anerkendelse ved omsorgs- og ansvarserklæring tager navnlig sigte på ugifte samlevende forældre, men finder i princippet også anvendelse på ægtefæller. Det indebærer f.eks., at ægtefæller, som i forbindelse med fødslen anmoder om, at der rejses sag om faderskab, jf. § 1, stk. 2, nr. 3, i børneloven eller sag om medmoderskab, jf. § 3 a, stk. 2, nr. 4, i børneloven, og hvor faderskabet eller medmoderskabet derfor ikke bliver registreret ved fødslen, under Familieretshusets behandling af sagen kan fortryde og herefter anerkende faderskabet eller medmoderskabet ved en omsorgs- og ansvarserklæring.

Hvis moren inden for de sidste 10 måneder før barnets fødsel har haft en anden ægtefælle eller en registreret partner uden at være separeret, kan en omsorgs- og ansvarserklæring ikke afgives, jf. § 14, stk. 1, 2. pkt., i børneloven. Dette gælder, selvom moren på tidspunktet for fødslen er blevet separeret eller skilt. Familieretshuset skal i stedet snarest muligt give skriftlig meddelelse om barnets fødsel til den (tidligere) ægtefælle eller registrerede partner og vejlede den pågældende om retten til at rejse sag om faderskab eller medmoderskab. Dette er nærmere beskrevet i punkt 6. Selvom ægtefællen eller den registrerede partner ikke reagerer på Familieretshusets meddelelse, eller eksempelvis som mulig far eller medmor tilbyder at tiltræde en anden persons anerkendelse af faderskabet eller medmoderskabet på en omsorgs- og ansvarserklæring, kan en omsorgs- og ansvarserklæring ikke afgives efter § 14, stk. 1, i børneloven.

I sådanne situationer må anerkendelse af faderskabet eller medmoderskabet må i stedet ske ved en anerkendelse af faderskab efter § 14, stk. 2, i børneloven eller ved anerkendelse af medmoderskab efter § 14, stk. 5, i børneloven og på baggrund af morens oplysninger. Dette er nærmere beskrevet i punkt 4.2. En sådan anerkendelse af faderskab eller medmoderskab medfører ikke fælles forældremyndighed, men hvis forældrene ønsker dette, kan de aftale dette og anmelde fælles forældremyndighed til Familieretshuset, jf. forældreansvarslovens § 9. Det fremgår af forældreansvarslovens § 7, stk. 3, at anerkendelse af faderskab eller medmoderskab automatisk medfører fælles forældremyndighed, hvis forældrene har eller har haft fælles folkeregisteradresse inden for de sidste 10 måneder før barnets fødsel.

Oplyser moren, at hun i den periode, hvor hun blev gravid, har haft et seksuelt forhold til andre mænd, end den der ønsker at anerkende faderskabet, eller oplyser moren, at hun i den periode, hvor hun blev gravid, er blevet behandlet med assisteret reproduktion eller er blevet insemineret med samtykke fra andre, end den, der ønsker at anerkende faderskabet eller medmoderskabet, eller kommer disse oplysninger frem på anden måde, kan anerkendelse ved en omsorgs- og ansvarserklæring efter § 14, stk. 1, i børneloven heller ikke modtages. I sådanne tilfælde må der i stedet ske anerkendelse efter § 14, stk. 2-6, i børneloven som beskrevet i punkt 4.2., eller der må træffes afgørelse i sagen.

Efter § 8, stk. 1 og 2, i børneloven gælder morens pligt til at oplyse, hvem der er eller kan være barnets far eller medmor ikke, når faderskab eller medmoderskab anerkendes ved en omsorgs- og ansvarserklæring.

4.2. Anerkendelse af faderskab eller medmoderskab på andet grundlag end en omsorgs- og ansvarserklæring

Efter § 14, stk. 2, nr. 1, i børneloven kan en mand, som har haft et seksuelt forhold til moren i den periode, hvor hun blev gravid, anerkende faderskabet, hvis moren efter det oplyste ikke har haft et seksuelt forhold til andre mænd i denne periode, og hvis hun ikke er blevet behandlet med assisteret reproduktion eller insemineret med donorsæd fra en anden mand. Bestemmelsen adskiller sig fra § 14, stk. 1, i børneloven ved, at det er oplyst, at moren har haft et seksuelt forhold til den pågældende mand, men ikke til andre, og at hun ikke er blevet behandlet med assisteret reproduktion eller insemineret med donorsæd fra en anden mand.

En mand, der har givet samtykke til, at moren i sin tid blev behandlet med assisteret reproduktion eller insemineret, og som har erklæret, at han skal være barnets far, jf. § 27, § 27 a, stk. 1 eller 3, eller § 27 b i børneloven, kan efter § 14, stk. 4, nr. 1, i børneloven anerkende faderskabet, hvis moren efter det oplyste i den periode, hvor hun blev gravid, ikke har haft et seksuelt forhold til andre mænd, og hun ikke er blevet behandlet med assisteret reproduktion eller insemineret med donorsæd fra en anden mand.

En kvinde, der har givet samtykke til, at moren i sin tid blev behandlet med assisteret reproduktion eller insemineret, og som har erklæret, at hun skal være barnets medmor, jf. § 27 eller § 27 a, stk. 2 eller 4, i børneloven, kan efter § 14, stk. 5, i børneloven anerkende medmoderskabet, hvis moren efter det oplyste i den periode, hvor hun blev gravid, ikke har haft et seksuelt forhold til en mand, og hun ikke er blevet behandlet med assisteret reproduktion eller insemineret med samtykke fra andre efter §§ 27, 27 a eller 27 b i børneloven.

I ovenstående tilfælde kan faderskabet eller medmoderskabet anerkendes uden nærmere undersøgelser. Det vil således ikke være nødvendigt, at der f.eks. foretages retsgenetiske undersøgelser.

Det kan bl.a. være relevant at anvende bestemmelserne, hvis ingen af parterne bestrider, at det er deres fælles genetiske barn, men de ikke sammen agter at varetage omsorgen og ansvaret for barnet.

Den retlige forskel mellem denne anerkendelse af faderskab eller medmoderskab og anerkendelse af faderskab eller medmoderskab ved afgivelse af en omsorgs- og ansvarserklæring vedrører alene spørgsmålet om fælles forældremyndighed, jf. § 7 i forældreansvarsloven. Det fremgår dog af § 7, stk. 3, i forældreansvarsloven, at anerkendelsen af faderskab eller medmoderskab automatisk medfører fælles forældremyndighed, hvis forældrene har eller har haft fælles folkeregisteradresse inden for de sidste 10 måneder før barnets fødsel. Forældrene kan i øvrigt efterfølgende aftale at have eller ikke at have fælles forældremyndighed efter § 9 i forældreansvarsloven.

Det fremgår af § 3, stk. 1, i fader- og medmoderskabsbekendtgørelsen, at en anerkendelse af faderskab eller medmoderskab indgives til Familieretshuset ved anvendelse af digital selvbetjening som beskrevet i punkt 3.2., eller på en godkendt blanket, jf. § 20, nr. 3 eller 4, i bekendtgørelsen. En digitalt indgivet anerkendelse skal underskrives digitalt af den mand eller kvinde, der vil anerkende faderskabet eller medmoderskabet. En anerkendelse, der indgives på en blanket, skal underskrives af den mand eller kvinde, der vil anerkende faderskabet eller medmoderskabet, og skal være bekræftet af en advokat eller af to vitterlighedsvidner. Når en person underskriver blanketten som vitterlighedsvidne, erklærer det pågældende vidne, at vidnet har set manden, der skal være far, eller kvinden, der skal være medmor, skrive under på erklæringen, herunder hvilken dato dette er sket. Sker anerkendelsen ved personligt møde i Familieretshuset, er det tilstrækkeligt, at manden, der skal være far, eller kvinden, der skal være medmor, underskriver blanketten i overværelse af Familieretshusets sagsbehandler, jf. § 3, stk. 3, i bekendtgørelsen.

Anerkendelse af faderskab eller medmoderskab er sket, når Familieretshuset har modtaget blanketten i underskrevet og dateret stand, og betingelserne for at anerkende faderskabet eller medmoderskabet i øvrigt er opfyldt.

Familieretshuset skal i den forbindelse kontrollere, at blanketten er korrekt udfyldt, og at betingelserne for anerkendelse af faderskabet eller medmoderskabet er opfyldt, herunder om manden, der skal være far, eller kvinden, der skal være medmor, er myndig.

Hvis den digitale anerkendelse eller blanketten med anerkendelsen ikke er korrekt udfyldt, skal Familieretshuset bede manden, der skal være far, eller kvinden, der skal være medmor, om at berigtige dette. Er betingelserne for anerkendelse af faderskabet eller medmoderskabet ikke opfyldt, må der træffes afgørelse om faderskabet eller medmoderskabet.

Hvis den digitale anerkendelse eller blanketten med anerkendelsen er korrekt udfyldt, og betingelserne for anerkendelse af faderskab eller medmoderskab er opfyldt, færdiggør Familieretshuset behandlingen af anerkendelsen. Det fremgår af § 3, stk. 4, i fader- og medmoderskabsbekendtgørelsen, at anerkendelse efter bekendtgørelsens § 3, stk. 1, er sket, når Familieretshuset har modtaget anerkendelsen i underskrevet og dateret stand. Er børnelovens betingelser for anerkendelse af faderskab eller medmoderskab opfyldt, sender Familieretshuset meddelelse herom til forældrene.

Anerkendelse af faderskab efter § 14, stk. 2, nr. 1, og § 14, stk. 4, nr. 1, i børneloven kan ske både før og efter barnets fødsel, jf. § 14, stk. 10, i børneloven. Medmoderskab efter § 14, stk. 5, i børneloven kan imidlertid ikke anerkendes før barnets fødsel, jf. § 14, stk. 10, i børneloven.

Moren skal ikke underskrive anerkendelsen. Dette hænger sammen med, at moren enten skriftligt eller ved personligt møde i Familieretshuset efter § 8 i børneloven skal erklære, om hun har haft et seksuelt forhold til en eller flere mænd i den periode, hvor hun blev gravid, eller om hun i denne periode er blevet behandlet med assisteret reproduktion eller insemineret og i givet fald, hvem der har samtykket til behandlingen eller inseminationen. Afgivelse af urigtig erklæring kan straffes efter § 163 i straffeloven. Familieretshuset har udarbejdet en blanket (Morens oplysninger til sagen om faderskab eller medmoderskab), som kan benyttes. Blanketten findes på www.familieretshuset.dk.

Morens erklæring kan afgives såvel før som efter barnets fødsel. I de tilfælde, hvor faderskabet ønskes anerkendt før barnets fødsel, jf. § 14, stk. 2, nr. 1, eller § 14, stk. 4, nr. 1, i børneloven forudsættes det, at moren selv kontakter Familieretshuset herom. En anmodning fra moren om at rejse en sag om faderskab eller medmoderskab før barnets fødsel skal indgives til Familieretshuset ved digital selvbetjening, jf. § 33 a, stk. 2, i børneloven.

Hvis Familieretshuset efter et barns fødsel modtager underretning fra personregisterføreren om, at den anden forælder til barnet ikke er blevet registreret i forbindelse med barnets fødsel, har Familieretshuset pligt til selv at rejse en sag om faderskab eller medmoderskab, jf. § 7 i børneloven. I så fald beder Familieretshuset moren om at indsende oplysninger om den eller de mulige fædre eller medmødre. Disse oplysninger kan indsendes til Familieretshuset digitalt eller på ovennævnte blanket om morens oplysninger til sagen om faderskab eller medmoderskab.

4.3. Omsorgs- og ansvarserklæring om faderskab eller medmoderskab med tiltræden af sagens øvrige parter

Har moren haft et seksuelt forhold til andre mænd i den periode, hvor hun blev gravid, eller er hun blevet behandlet med assisteret reproduktion eller insemineret med donorsæd fra en anden mand, kan en mand anerkende faderskabet, hvis han og moren erklærer, at de sammen vil varetage omsorgen og ansvaret for barnet, jf. § 14, stk. 3, i børneloven. Udtrykket ”andre mænd” betyder ikke nødvendigvis, at moren skal have haft seksuelt forhold til mere end én mand, så længe det er en anden mand end den mand, hun har haft et seksuelt forhold til, der vil anerkende faderskabet. Bestemmelsen kan f.eks. også anvendes, selv om moren ikke har haft seksuelt forhold til den mand, med hvem hun erklærer at ville varetage omsorgen

og ansvaret for barnet. Den mand, som hun rent faktisk har haft seksuelt forhold til i den periode, hvor hun blev gravid, skal dog tiltræde anerkendelsen som beskrevet nedenfor.

Det fremgår af § 14, stk. 6, i børneloven, at hvis moren i den periode, hvor hun blev gravid, har haft et seksuelt forhold til en mand, kan en kvinde, der efter § 27 eller § 27 a, stk. 2 eller 4, i børneloven anses som barnets medmor, anerkende medmoderskabet, hvis kvinden og moren erklærer, at de sammen vil varetage omsorgen og ansvaret for barnet. Det samme gælder, hvis moren i den periode, hvor hun blev gravid, er blevet behandlet med assisteret reproduktion eller insemineret, og en anden end medmoren har givet samtykke til behandlingen eller inseminationen og har erklæret at ville være far eller medmor til barnet. Anerkendelsen af medmoderskabet skal tiltrædes af sagens øvrige parter som beskrevet nedenfor.

Anerkendelsen sker ved, at moren og manden, der skal være far, eller kvinden, der skal være medmor, under et møde i Familieretshuset underskriver en omsorgs- og ansvarserklæring, jf. § 14, stk. 7, i børneloven. Erklæringen skal underskrives på en godkendt blanket, jf. § 20, nr. 1 eller 2, i fader- og medmoderskabsbekendtgørelsen. Moren og manden, der skal være far, eller kvinden, der skal være medmor, bør som udgangspunkt møde samtidigt i Familieretshuset. Efter omstændighederne kan der dog holdes møde med dem hver for sig.

Der kan først ske anerkendelse efter barnets fødsel, jf. § 14, stk. 10, i børneloven.

Det er en betingelse, at anerkendelsen tiltrædes af de øvrige parter i sagen, jf. § 14, stk. 3, 2. pkt., og § 14, stk. 6, 3. pkt., i børneloven. Dette hænger sammen med, at de øvrige mulige fædre eller medmødre har partsstatus efter § 9 i børneloven.

Tiltrædelse af faderskab eller medmoderskab sker på en godkendt blanket, jf. § 20, nr. 5 eller 6, i bekendtgørelsen. Blanketten underskrives af den pågældende part og skal være bekræftet af en advokat eller af to vitterlighedsvidner. Når en person underskriver blanketten som vitterlighedsvidne, erklærer vidnet, at vidnet har set den pågældende part skrive under på tiltrædelsen, herunder hvilken dato dette er sket. Sker tiltrædelsen under et møde i Familieretshuset, er det tilstrækkeligt, at den pågældende part underskriver blanketten i overværelse af en sagsbehandler i Familieretshuset, jf. § 4, stk. 2, i bekendtgørelsen.

Anerkendelse af faderskab eller medmoderskab er sket, når moren og manden, der skal være far, eller kvinden, der skal være medmor, har underskrevet omsorgs- og ansvarserklæringen ved mødet i Familieretshuset, og Familieretshuset fra alle øvrige parter i sagen har modtaget tiltrædelsesblanketter i underskrevet og dateret stand, bekendtgørelsens jf. § 4, stk. 1.

Modtager Familieretshuset en tiltrædelsesblanket, som ikke er korrekt udfyldt, skal Familieretshuset bede den pågældende part om at berigtige blanketten.

Hvis en part, som skal tiltræde en anden parts anerkendelse af faderskabet eller medmoderskabet, er død eller forsvundet, må det normalt anses for betænkeligt, at faderskabet eller medmoderskabet umiddelbart anerkendes på grundlag af en omsorgs- og ansvarserklæring. Familieretshuset bør i disse tilfælde opfordre sagens øvrige parter til at medvirke ved retsgenetiske undersøgelser som beskrevet i punkt 5. Er betingelserne for at anerkende faderskab eller medmoderskab opfyldt, færdiggør Familieretshuset behandlingen af omsorgs- og ansvarserklæringen. Det fremgår af bekendtgørelsens § 4, stk. 1, at hvis børnelovens betingelser for anerkendelse af faderskab eller medmoderskab er opfyldt, sender Familieretshuset meddelelse herom til forældrene og de øvrige parter.

Retsvirkningen af, at en part tiltræder, at en anden part kan anerkende faderskabet eller medmoderskabet til barnet, er, at den pågældende part afskærer sig fra at rejse sag om faderskab eller medmoderskab inden

for den seks måneders frist, der gælder efter §§ 6 eller 6 a i børneloven. Sagen kan heller ikke senere genoptages på partens begæring efter kapitel 4 i børneloven.

En part, der har tiltrådt, at en anden part anerkender faderskabet eller medmoderskabet, har ingen rettigheder eller pligter i forhold til barnet.

Hvis tiltrædelsesblanketten eller -blanketterne ikke returneres til Familieretshuset i underskrevet stand, skal Familieretshuset fortsætte behandlingen af sagen, jf. punkt 5.

5. Sager der kræver nærmere undersøgelser

5.1. Familieretshusets pligt til at rejse sag om faderskab eller medmoderskab

§ 7 i børneloven regulerer Familieretshusets pligt til af egen drift at rejse en sag om faderskab eller medmoderskab.

Efter § 4 i børneloven kan Familieretshuset rejse en sag om faderskab eller medmoderskab inden barnets fødsel. Dette er kun aktuelt i de tilfælde, hvor barnet skal bortadopteres. Der henvises til punkt 11.

Er faderskab eller medmoderskab ikke registreret i forbindelse med registreringen af barnets fødsel, er faderskabet eller medmoderskabet ikke anerkendt efter § 14 i børneloven, og er der ikke rejst sag af andre, rejser Familieretshuset sag om faderskab eller medmoderskab, jf. § 7, stk. 1, i børneloven.

Der er i §§ 8 og 9 i registreringsbekendtgørelsen fastsat regler om, at personregisterføreren i alle tilfælde, hvor faderskab eller medmoderskab ikke kan registreres i forbindelse med registreringen af barnets fødsel, skal sende oplysninger om fødslen til Familieretshuset.

Er barnet dødfødt, eller afgår barnet ved døden, skal faderskab eller medmoderskab kun søges fastslået, hvis moren eller nogen, som har retlig interesse i det, anmoder om det, jf. § 7, stk. 2, i børneloven. Det afgørende er, om barnet lever på det tidspunkt, hvor sagen kan afsluttes. En allerede rejst sag om faderskab eller medmoderskab kan således henlægges, hvis barnet dør under behandlingen af sagen. En retlig interesse for andre end moren i at få et faderskab eller medmoderskab fastslået i disse tilfælde kan navnlig være begrundet i arveretlige forhold, f.eks. hvor et barn, der ved testamente er indsat som arving, fødes levende, men herefter dør. I sådanne tilfælde kan det være afgørende for de arveretlige spørgsmål, hvem der er barnets far eller medmor.

5.2. Morens oplysningspligt

Familieretshuset opfordrer moren til at oplyse, hvem der er eller kan være far eller medmor til barnet.

Dette sker ved, at Familieretshuset skriver til moren og beder hende oplyse, hvem der er eller kan være far eller medmor til barnet. Familieretshuset har udarbejdet en blanket (Morens oplysninger til sagen om faderskab eller medmoderskab), der kan anvendes hertil. Blanketten findes på www.familieretshuset.dk.

Ved henvendelsen til moren vejleder Familieretshuset hende om, at det er muligt at anerkende fader- eller medmoderskabet ved en omsorgs- og ansvarserklæring eller en anerkendelse af faderskabet eller medmoderskabet. Dette kan f.eks. være relevant for de situationer, hvor faderskabet eller medmoderskabet ikke er blevet anerkendt på grund af forglemmelse eller lignende fra forældrenes side. Familieretshuset vejleder også moren om, at en omsorgs- og ansvarserklæring eller en anerkendelse af faderskab eller medmoderskab kan indgives via digital selvbetjening eller på en godkendt blanket, jf. punkt 3.2. Moren skal tillige vejledes om, at hun ikke behøver at oplyse, hvem der er eller kan være far eller medmor til barnet, hvis faderskab eller medmoderskab anerkendes ved afgivelse af en omsorgs- og ansvarserklæring efter § 14, stk. 1, i børneloven.

Hvis moren ikke besvarer Familieretshusets henvendelse, eller hvis hun indsender mangelfulde oplysninger, indkalder Familieretshuset hende snarest til et møde. Mødet skal holdes senest 4 måneder fra Familieretshusets modtagelse af sagen fra personregisterføreren, medmindre særlige omstændigheder gør sig gældende, jf. § 5, stk. 2, i fader- og medmoderskabsbekendtgørelsen. Særlige omstændigheder kan f.eks. være, at moren på grund af f.eks. alvorlig sygdom eller lignende er forhindret i at møde.

Familieretshuset skal fremskynde mødet mest muligt, hvis det kommer frem, at moren har været gift eller registreret partner inden for de sidste 10 måneder før barnets fødsel uden at være separeret. Dette skyldes, at Familieretshuset snarest muligt skal give ægtefællen eller den registrerede partner skriftlig meddelelse om barnets fødsel, jf. § 6 b i børneloven. Ægtefællen eller den registrerede partner har ret til at kræve sagen om faderskab eller medmoderskab genoptaget, hvis meddelelse om barnets fødsel ikke er nået frem til den pågældende inden fem måneder efter barnets fødsel, jf. § 23, stk. 3, i børneloven.

Bestemmelsen i § 8 i børneloven regulerer, i hvilke tilfælde moren skal oplyse, hvem der er eller kan være barnets far eller medmor. Bestemmelsen er udtømmende.

Pligten er som udgangspunkt ubetinget. Der er således ikke hjemmel for Familieretshuset til at fritage moren for at afgive oplysningen, heller ikke i de tilfælde som er nævnt i § 10 i børneloven, hvor barnet er blevet til ved et strafbart forhold, og afgørende hensyn taler imod, at den pågældende mand bliver barnets far.

Oplysningspligten gælder også i de tilfælde, hvor barnet ønskes bortadopteret. Der henvises til punkt 11.

Der gælder tre undtagelser til hovedreglen om morens oplysningspligt:

– Efter § 8, stk. 2, i børneloven gælder oplysningspligten ikke, hvis anerkendelsen sker ved afgivelse af en omsorgs- og ansvarserklæring efter § 14, stk. 1, i børneloven. Det gælder, uanset om anerkendelsen sker før eller efter barnets fødsel. Hvis moren og den anden forælder vil anerkende faderskabet eller medmoderskabet efter denne bestemmelse, skal der ikke gives oplysninger om morens seksuelle forhold i perioden, hvor hun blev gravid, ligesom der heller ikke skal gives oplysninger om, hvorvidt hun i denne periode er blevet behandlet med assisteret reproduktion, eller om hun er blevet insemineret, og hvem der i givet fald har samtykket til behandlingen eller inseminationen, og Familieretshuset skal ikke stille spørgsmål herom.

– Efter § 8, stk. 3, i børneloven er moren også som udgangspunkt fritaget for pligten til at give oplysninger, hvis der rejses faderskabssag efter, at faderskabet er registreret efter kapitel 1 i børneloven, eller hvis faderskabet efter barnets fødsel er anerkendt efter § 14, stk. 1, i børneloven. § 8, stk. 3, i børneloven har til formål at beskytte den mor, der lever i et ægteskab eller samlivsforhold m.v., mod at skulle give oplysninger om sit seksuelle forhold til andre mænd. Moren er fritaget for oplysningspligten i disse tilfælde, medmindre det fastslås eller må anses for væsentligt bestyrket, at den mand, der er registreret som far, eller som har anerkendt faderskabet, ikke er barnets far. I disse tilfælde vil det følge af de retsgenetiske undersøgelser m.v., at moren må have haft seksuelt forhold til en anden mand i den periode, hvor hun blev gravid.

– Efter § 8, stk. 4, i børneloven er moren endvidere som udgangspunkt fritaget for pligten til at give oplysninger, hvis der i tilfælde, hvor hun er blevet behandlet med assisteret reproduktion, eller hun er blevet insemineret, rejses sag om faderskab eller medmoderskab, og faderskabet eller medmoderskabet er registreret efter kapitel 1 eller 1 a i børneloven, eller faderskabet eller medmoderskabet er anerkendt efter barnets fødsel efter § 14, stk. 1, i børneloven. § 8, stk. 4, i børneloven har ligeledes til formål at beskytte den mor, der lever i et ægteskab eller samlivsforhold m.v. mod at skulle give oplysninger om, hvorvidt hun er blevet behandlet med assisteret reproduktion eller insemineret med samtykke fra

andre end den forælder, der er registreret som far eller medmor, eller som har anerkendt faderskabet eller medmoderskabet. Moren er fritaget fra oplysningspligten i disse tilfælde, medmindre det fastslås eller må anses for væsentligt bestyrket, at barnet ikke er blevet til ved den behandling med assisteret reproduktion eller insemination, som er baggrund for registreringen af faderskabet eller medmoderskabet eller for anerkendelsen heraf. Dette kan f.eks. være tilfældet, hvis tidspunktet for behandlingen eller inseminationen ikke stemmer overens med fødselstidspunktet og barnets udvikling ved fødslen, eller hvis behandlingen med assisteret reproduktion eller inseminationen er sket med mandens egen sæd, og det godtgøres, at barnet ikke er blevet til ved hjælp af denne sæd.

Oplyser moren ikke, hvem der er eller kan være far eller medmor til barnet, skal hun vejledes om, hvilken betydning dette vil kunne have for hende og barnet, jf. § 8, stk. 5, i børneloven.

Endvidere kan Familieretshuset vejlede moren om, at det kan være vigtigt at vide, hvem barnets far er, uanset om barnet er blevet til ved et seksuelt forhold eller ved behandling med assisteret reproduktion eller insemination med sæd fra en kendt mand, f.eks. i relation til arvelige sygdomme og organ donation.

Endelig bør Familieretshuset også vejlede moren om de retlige konsekvenser ved anerkendelse af faderskab eller medmoderskab, herunder om den anden forælders pligt til at forsørge barnet, forældremyndighed, samvær og arveret.

Hvis morens oplysninger om, hvem der er eller kan være far eller medmor til barnet, er usikre eller mangelfulde, bør Familieretshuset overveje, om det er hensigtsmæssigt at oversende sagen til politiet med henblik på at få bistand til identifikation af den pågældende mand eller kvinde, jf. § 7, stk. 2, i fader- og medmoderskabsbekendtgørelsen.

Manglende opfyldelse af oplysningspligten er ikke sanktioneret med straf, da samtalen har til formål gennem en klargøring af, hvilken betydning det senere vil kunne have for moren og barnet ikke at vide, hvem der er barnets far eller medmor, og at motivere moren til frivilligt at give oplysning om, hvem der kan være far eller medmor til barnet. Familieretshuset skal efter en konkret vurdering af sagens omstændigheder overveje, hvem der fra Familieretshusets side skal stå for samtalen, herunder om f.eks. en børnesagkyndig bør vejlede moren.

Skønner Familieretshuset, at der er behov for at anvende tvangsmidler, skal Familieretshuset indbringe sagen til familieretten til afgørelse efter § 27, stk. 2, nr. 1, i Familieretshusloven. Inden indbringelsen skal Familieretshuset efter § 5, stk. 3, og § 7, stk. 1, i fader- og medmoderskabsbekendtgørelsen vejlede moren om, at familieretten kan gennemtvunge hendes oplysningspligt efter reglerne om vidnetvang i § 178 i retsplejeloven. Efter denne bestemmelse kan familieretten, hvis et vidne uden lovligt forfald udebliver fra et retsmøde eller uden lovlig grund vægrer sig ved at svare, bl.a.

- pålægge vidnet en bøde,
- lade vidnet afhente ved politiet, og
- tilpligte vidnet at erstatte de udgifter, som vidnet har forårsaget.

Det bemærkes, at et flertal i Folketingets Retsudvalg i forbindelse med behandlingen af forslaget til børneloven tilkendegav, at domstolene i disse tilfælde ikke bør anvende strengere sanktioner end bøde. Familieretshuset bør på den baggrund ikke vejlede moren om familierettens mulighed for at pålægge tvangsbøder eller tage vidnet i forvaring, jf. § 178, stk. 1, nr. 4 og 5, i retsplejeloven.

Inden en sag indbringes for familieretten, skal Familieretshuset give moren mulighed for at overveje betydningen af, at hun ikke medvirker til at oplyse, hvem der er eller kan være far eller medmor til barnet, herunder at barnet ikke får en far eller medmor.

I tilfælde hvor Familieretshuset vurderer, at der ikke vil være behov for at anvende tvangsmidler, træffer Familieretshuset afgørelse efter § 26 i lov om Familieretshuset, medmindre sagen i øvrigt indeholder komplicerede juridiske eller faktiske problemstillinger, jf. § 27, stk. 2, nr. 1, i Familieretshusloven, jf. punkt 1.1.

5.3. Afskæring af faderskab

Bestemmelsen i § 10 i børneloven indebærer, at et faderskab i visse tilfælde ikke skal fastslås.

Fremkommer moren med oplysninger om, at barnet er blevet til ved et strafbart forhold, kan gerningsmanden ikke blive barnets far, hvis afgørende hensyn til barnet taler imod, at hans faderskab fastslås. Afskæring af faderskab efter bestemmelsen kan finde sted både i de tilfælde, hvor moren efter reglerne om oplysningspligt i § 8, stk. 1, i børneloven har opgivet den pågældende som fadermulighed, og i de tilfælde, hvor den pågældende mand selv ønsker sit faderskab fastslået, jf. § 6, stk. 1, i børneloven.

Reglen finder kun anvendelse, hvis barnet er blevet til ved et strafbart forhold fra den pågældendes side, f.eks. ved incest, jf. § 210 i straffeloven, eller voldtægt, jf. § 216 i straffeloven. Andre strafbare forhold, der ikke vedrører kønssædeligheden, er uden betydning for spørgsmålet om faderskab.

Anvendelse af bestemmelsen forudsætter normalt, at manden er dømt for det pågældende forhold, eller at han selv erkender det. Verserer der en straffesag, hvor der ikke er afgivet tilståelse, bør Familieretshuset i almindelighed udsætte faderskabssagen på straffesagens afslutning.

Det er endvidere en betingelse, at afgørende hensyn taler imod mandens faderskab. Der må bl.a. lægges vægt på, hvilken karakter det strafbare forhold har, og hvilken indstilling barnets mor har til spørgsmålet.

Er barnet blevet til ved incest, taler afgørende hensyn formentlig altid imod, at den pågældende bliver retlig far til barnet. Er der derimod tale om voldtægt m.v., beror det på en samlet vurdering, herunder om moren selv ønsker faderskabet afskåret.

Tiltræder manden ikke, at hans faderskab afskæres, træffer Familieretshuset afgørelse i sagen efter § 26 i lov om Familieretshuset eller indbringer sagen for familieretten til afgørelse efter § 27 i lov om Familieretshuset. Der henvises til punkt 1.1.

5.4. Indhentelse af en erklæring fra embedslægen om i hvilken periode moren blev gravid

Hvis moren oplyser, at hun i perioden, hvor hun må antages at være blevet gravid, har haft et seksuelt forhold til flere mænd, eller er blevet behandlet med assisteret reproduktion eller insemineret med samtykke fra flere parter, bør Familieretshuset indhente en erklæring fra embedslægen med henblik på at få fastlagt den periode, hvor moren blev gravid.

I almindelighed kan Familieretshuset med morens samtykke indhente et skema om barnets udviklingsgrad fra det hospital, hvor barnet er født. Familieretshuset sender herefter skemaet til embedslægen med anmodning om en erklæring om fastsættelse af den periode, hvor moren blev gravid.

På baggrund af den indhentede erklæring overvejer Familieretshuset, om samtlige de parter, som efter morens oplysning er eller kan være far eller medmor til barnet, bør vejledes skriftligt eller indkaldes til møde. Der henvises til punkt 5.5.

De parter, som er opgivet som mulige fædre eller medmødre til barnet, er efter § 9, stk. 1, nr. 4 og 7, i børneloven parter i sagen og skal således orienteres om deres rettigheder efter reglerne i databeskyttelseslovgivningen. Dette gælder også de parter, som Familieretshuset ikke vejleder skriftligt eller indkalder til møde, fordi det seksuelle forhold, eller behandlingen med assisteret reproduktion eller inseminationen fandt sted uden for den periode, som er blevet fastlagt ved erklæringen fra embedslægen.

5.5. Skriftlig vejledning af og eventuelt møde med den eller de parter, der er eller kan være far eller medmor til barnet

Familieretshuset skal sende skriftlig vejledning om retsvirkningerne af faderskab eller medmoderskab og om konsekvenserne, hvis faderskabet eller medmoderskabet ikke anerkendes, til den eller de parter, som efter morens oplysninger er eller kan være far eller medmor til barnet, og som det på baggrund af den indhentede erklæring fra embedslægen er relevant at inddrage i sagen.

Det skal fremgå af den skriftlige vejledning, hvis der er flere parter, der kan være barnets far eller medmor i den konkrete sag.

Familieretshuset kan efter omstændighederne indkalde den eller de parter, som er eller kan være barnets far eller medmor, til møde. Mødeindkaldelsen skal være skriftlig og indeholde den samme vejledning, som når der vejledes skriftligt. Hvis Familieretshuset finder det hensigtsmæssigt, kan mødet med moren og den eller de parter, som er eller kan være barnets far eller medmor, holdes som ét og samme møde. Det bemærkes dog, at Familieretshuset efter § 10, stk. 2, i Familieretshusloven ikke må indkalde parterne til et møde sammen, hvis en part eller dennes barn har været udsat for voldelig adfærd fra en anden part, eller der er mistanke herom, medmindre parten er indforstået med, at parterne deltager i mødet sammen.

I forbindelse med den skriftlige vejledning eller under et eventuelt møde, opfordrer Familieretshuset de pågældende til at medvirke ved retsgenetiske undersøgelser, hvis det kan have betydning for sagen. Om foretagelse af retsgenetiske undersøgelser henvises til punkt 5.6.

Hvis en mand nægter at have haft et seksuelt forhold til moren, hvis en mand nægter at medvirke til retsgenetiske undersøgelser, eller hvis en part nægter at have givet samtykke til, at moren blev behandlet med assisteret reproduktion eller insemineret, bør Familieretshuset overveje at indkalde moren til et nyt møde, hvor hun gøres bekendt med den eller de pågældende parters udsagn. Moren skal herefter have mulighed for at oplyse, om der er andre parter, som kan være far eller medmor til barnet.

Oplyser moren, at hun har haft et seksuelt forhold til andre mænd i den periode, hvor hun blev gravid, eller er hun blevet behandlet med assisteret reproduktion eller insemineret med donorsæd fra en anden mand, og ønsker en mand sammen med moren at varetage omsorgen og ansvaret for barnet, skal moren og denne mand underskrive erklæringen ved et møde i Familieretshuset, jf. § 14, stk. 3 og 7, i børneloven. Der henvises til punkt 4.3. De mænd, der vil tiltræde, at en anden mand anerkender faderskabet, kan gøre dette på skriftligt grundlag og skal ikke indkaldes til møde i Familieretshuset.

Hvis moren oplyser, at hun i den periode, hvor hun blev gravid, har haft et seksuelt forhold til en eller flere mænd, og hvis det er en kvinde, der efter § 27 eller § 27 a, stk. 2 eller 4, i børneloven skal være medmor til barnet, eller hvis moren oplyser, at hun i den periode, hvor hun blev gravid, er blevet behandlet med assisteret reproduktion eller insemineret, og en anden end medmoren har givet samtykke til behandlingen, kan forældrene ligeledes afgive en omsorgs- og ansvarserklæring under et møde i Familieretshuset, jf. § 14, stk. 6 og 7, i børneloven. Den eller de mænd, som moren har haft et seksuelt forhold til, skal skriftligt tiltræde, at kvinden anerkender medmoderskabet. Disse mænd behøver ikke at blive indkaldt til et møde i Familieretshuset. Der henvises til punkt 4.3.

5.6. Retsgenetiske undersøgelser

Det er i stort set alle faderskabssager muligt gennem retsgenetiske undersøgelser at opnå en bevismæssig vægt på mindst 10.000 til 1 for eller imod en undersøgt mands faderskab. Den bevismæssige vægt beregnes sædvanligvis i forhold til andre mænd af etnisk dansk oprindelse. Efter anmodning vil det sædvanligvis også være muligt at beregne den bevismæssige vægt i forhold til en mand af anden, nærmere angivet etnisk oprindelse.

Det anførte indebærer, at reel bevistvivl om en bestemt mands faderskab til et bestemt barn kun kan opstå, hvor den pågældende ikke kan undersøges, fordi han f.eks. er død eller forsvundet, uden at materiale til retsgenetisk bevis kan fremskaffes, eller hvor moren har haft et seksuelt forhold til to enæggede tvillinger eller til andre nært beslægtede.

Selvom en eller flere mænd ikke har kunnet undersøges, vil retsgenetiske undersøgelser efter det anførte ofte indebære, at faderskab- eller medmoderskabsspørgsmål alligevel kan afgøres. Det gælder, hvor undersøgelsen positivt udpeger en mand, som har kunnet undersøges, som barnets far.

Familieretshuset kan med parternes samtykke iværksætte retsgenetiske undersøgelser med henblik på at fastslå faderskab, jf. § 11, stk. 1, i børneloven.

Familieretshuset kan således opfordre moren og de mænd, som er parter i sagen, til at medvirke ved retsgenetiske undersøgelser, hvis det kan have betydning for sagen.

Derimod kan Familieretshuset ikke gennemtvinge undersøgelserne. Medvirker den, der opfordres til at deltage i retsgenetiske undersøgelser, ikke frivilligt, eller møder personen ikke i sagen, indbringes sagen for familieretten. Dette skyldes, at sagen i disse tilfælde indeholder komplicerede faktiske og juridiske problemstillinger, da der skal tages stilling til anvendelsen af tvangsmidler, f.eks. politifremstilling. Familieretshuset indbringer derfor sagen for familieretten til afgørelsen efter § 27, stk. 2, nr. 1, i Familieretshusloven.

Opfordring til at medvirke ved retsgenetiske undersøgelser bør kun fremsættes, hvis undersøgelserne kan have betydning for sagen. Dette er f.eks. tilfældet i sager:

- Hvor der kan være tvivl om, hvem der er barnets far, f.eks. hvor der foreligger oplysninger om flere faderskabsmuligheder.
- Hvor den eneste opgivne faderskabsmulighed ikke uden videre ønsker at anerkende faderskabet.
- Hvor det skal efterprøves, om en ægtemand eller mandlig samlever, hvis faderskab er registreret efter lovens kapitel 1, er barnets far.
- Hvor der er tvivl om, hvilken af flere behandlinger med assisteret reproduktion eller insemination der har medført, at moren blev gravid, og det er forskellige parter, der har givet samtykke til behandlingerne. I sådanne situationer kan det være relevant at foretage en retsgenetisk undersøgelse af den donorsæd, der er anvendt til hver behandling, hvis dette er muligt.
- Hvor moren i den periode, hvor hun blev gravid, har haft et seksuelt forhold til en mand og er blevet behandlet med assisteret reproduktion eller insemineret med sæd fra en anden mand.

Efter § 11, stk. 2, i børneloven kan Familieretshuset også opfordre andre end sagens parter til at medvirke ved retsgenetiske undersøgelser, hvis det må antages at være af afgørende betydning for sagen. Bestemmelsen anvendes f.eks., hvor det nødvendige retsgenetiske bevis ikke kan indhentes, f.eks. fordi en eller flere faderskabsmuligheder enten er døde eller forsvundne. I sådanne tilfælde kan undersøgelser

af mandens nære slægtninge, som ikke selv er faderskabsmuligheder, undertiden være egnede til at tilvejebringe retsgenetisk bevis.

De nærmere regler om de retsgenetiske undersøgelser gennemførelse findes i DNA-bekendtgørelsen, der gælder både for Familieretshusets og familierettens behandling af sager om faderskab og medmoderskab.

I forbindelse med indhentelse af parternes samtykke til at medvirke ved retsgenetiske undersøgelser bør Familieretshuset vejlede parterne om, at formålet med undersøgelserne alene er at søge faderskabet eller medmoderskabet til barnet fastslået. De prøver, som udtages for at sikre DNA til undersøgelsen, bliver således ikke undersøgt for arvelige sygdomme. Resultatet af de retsgenetiske undersøgelser må heller ikke bruges ved efterforskning af straffesager.

Udgiften ved retsgenetiske undersøgelser, herunder prøveudtagning, afholdes af Familieretshuset.

Parternes samtykke til at medvirke ved retsgenetiske undersøgelser indhentes skriftligt eller på et møde i Familieretshuset. Familieretshuset bør i den forbindelse vejlede parterne om, at undersøgelserne indebærer, at der normalt med en uges mellemrum skal udtages to prøver fra henholdsvis moren, barnet og manden/mændene, jf. DNA-bekendtgørelsens § 3, og at prøverne kun kan udtages på bestemte ambulatorier efter Familieretshusets bestemmelse, jf. bekendtgørelsens § 1.

For at sikre deres identitet skal parterne m.v. bortset fra barnet i forbindelse med prøveudtagningen anmodes om at forevise billedlegitimation f.eks. pas, kørekort eller lignende med personnummer, jf. bekendtgørelsens § 4, stk. 1, og mænd, der er parter i sagen, skal endvidere fotograferes, jf. DNA-bekendtgørelsens § 4, stk. 3. Hvis moren ikke har medbragt billedlegitimation, skal hun fremvise sundhedskort/sygesikringsbevis samt fotograferes, jf. bekendtgørelsens § 4, stk. 3. Billederne følger prøverne. Når resultatet af de retsgenetiske undersøgelser foreligger, indgår billederne sammen med den retsgenetiske erklæring i sagen og kan under den videre sagsbehandling foreholdes sagens parter, jf. bekendtgørelsens § 5.

Endvidere skal parterne i forbindelse med prøveudtagningen besvare nogle spørgsmål, som kan have betydning for de retsgenetiske undersøgelser, herunder bl.a. om slægtskab, etnisk baggrund og særlige lægelige behandlinger, som kan ændre forudsætningerne for fortolkningen af undersøgelsesresultaterne ved retsgenetiske undersøgelser.

Indvilger parterne i at medvirke ved retsgenetiske undersøgelser, sender Familieretshuset anmodning herom (rekvisition B) til Københavns Universitet, Retsmedicinsk Institut, Retsgenetisk Afdeling.

Gennemførelsen af undersøgelserne sker under iagttagelse af en række nødvendige kontrolforanstaltninger, der har til formål at reducere risikoen for personforveksling eller snyd med identiteten af de undersøgte personer, fejl i identiteten af prøver, laboratorie- og kontorfejl m.v.

Prøver kan kun udtages på særlige ambulatorier, som Familieretshuset har indgået aftale med herom. Disse ambulatorier kan oplyses ved kontakt til Familieretshuset.

I forbindelse med indhentelse af parternes samtykke bør de spørges om, hvilke af de ambulatorier, som Familieretshuset har indgået aftale med, de ønsker at benytte ved udtagning af prøven. Den enkelte part bør således selv have mulighed for at pege på, hvilket ambulatorium der skal forestå prøveudtagningen.

Familieretshuset sender anmodning om prøveudtagning (rekvisition A) vedrørende hver af parterne samt barnet til det eller de pågældende ambulatorier.

Prøverne udtages i almindelighed med en uges mellemrum. Prøverne kan dog i særlige tilfælde udtages samme dag. I sådanne situationer skal ambulatoriet tilrettelægge proceduren sådan, at en høj grad af

sikkerhed sikres, bl.a. ved, at hver af prøverne udtages af forskelligt personale, som hver især undersøger, om det er den rigtige person, der afgiver prøven.

Ambulatorierne sender prøverne til Retsgenetisk Afdeling, som udfører den retsgenetiske undersøgelse. Når resultatet af undersøgelsen foreligger, modtager Familieretshuset en retsgenetisk erklæring, som kan lægges til grund for den videre behandling af sagen i Familieretshuset og eventuelt i familieretten.

Familieretshuset forelægger resultatet af de retsgenetiske undersøgelser for parterne.

En mand, der med en bevismæssig vægt af 10.000 til 1 udpeges som far til barnet, er utvivlsomt barnets far og kan dermed anerkende faderskabet i overensstemmelse med reglerne i § 14, stk. 2, nr. 2, i børneloven. Det fremgår af § 9, stk. 1, i fader- og medmoderskabsbekendtgørelsen, at en anerkendelse af faderskabet indgives til Familieretshuset ved anvendelse af digital selvbetjening eller på en godkendt blanket, jf. bekendtgørelsens § 20, nr. 3. En anerkendelse af faderskabet kan dog også efter den retsgenetiske undersøgelse ske ved en omsorgs- og ansvarserklæring efter § 14, stk. 1, i børneloven, hvis forældrene ønsker dette. Anerkender den pågældende mand ikke faderskabet, kan Familieretshuset efter § 20, stk. 1, i børneloven træffe afgørelse om, at han er far til barnet. Der henvises til punkt 7.3.

Betingelsen om, at en mand, der anerkender faderskabet efter § 14, stk. 2, nr. 2, i børneloven "utvivlsomt" er barnets far, er kun opfyldt, hvis retsgenetiske undersøgelser med en bevismæssig vægt på 10.000 til 1 peger på ham som far. Betingelsen vil derfor ikke være opfyldt, hvis moren eksempelvis har udpeget to mulige fædre, hvoraf den ene mand efter retsgenetiske undersøgelser udelukkes som far, og den anden mand, uden at der for hans vedkommende foretages retsgenetiske undersøgelser, ønsker at anerkende faderskabet efter § 14, stk. 2, nr. 2, i børneloven. Uanset at moren oplyser, at alene de to pågældende mænd er mulige fædre, er den anden mand ikke "utvivlsomt" barnets far, og han kan derfor ikke anerkende faderskabet i overensstemmelse med § 14, stk. 2, nr. 2, i børneloven. På grundlag af de retsgenetiske undersøgelser vil Familieretshuset eventuelt efter § 20, stk. 2, i børneloven træffe afgørelse om, at han er far til barnet. Der henvises til punkt 7.3.

Der er ikke noget til hinder for, at manden og moren i dette tilfælde kan anerkende faderskabet ved en omsorgs- og ansvarserklæring efter § 14, stk. 1, i børneloven, jf. § 2 i fader- og moderskabsbekendtgørelsen, hvis parterne i lyset af den retsgenetiske undersøgelse ønsker dette.

Hvis en retsgenetisk undersøgelse udpeger en mand som far til barnet, træffer Familieretshuset afgørelse om, at andre inddragne mulige fædre eller medmødre skal udtræde af sagen, jf. § 12 i børneloven. Der henvises til punkt 5.7. Dette gælder dog ikke, hvis der er tale om en situation med flere mulige medmødre, hvor moren er behandlet med assisteret reproduktion eller insemineret, eller hvis der er tale om en situation efter § 27 a, stk. 2 eller 4, i børneloven, hvor en kendt sæddonor, moren og morens kvindelige ægtefælle, registrerede partner eller kvindelige partner har aftalt, at morens kvindelige ægtefælle, registrerede partner eller kvindelige partner skal være barnets medmor.

Selv om retsgenetiske undersøgelser har fastslået, at en part, der ønsker at anerkende faderskabet eller medmoderskabet, ikke kan være barnets far eller medmor, kan parten og moren alligevel vælge at få faderskabet eller medmoderskabet anerkendt ved afgivelse af en omsorgs- og ansvarserklæring efter § 14, stk. 3 eller 6, i børneloven og § 4 i fader- og medmoderskabsbekendtgørelsen. Disse bestemmelser bygger nemlig på den opfattelse, at det bør overlades til parterne selv at tage stilling til, om de ønsker sagen om faderskab eller medmoderskab afsluttet i mindelighed. Sker der anerkendelse, indtræder det retlige faderskab eller medmoderskab fuldt ud, uanset om det ligger fast, at en anden mand er barnets genetiske far, eller det er en anden, der har givet samtykke til den behandling med assisteret reproduktion eller insemination, som medførte, at moren blev gravid. Anerkendelse af faderskab eller medmoderskab anerkendt efter § 14, stk. 3 eller 6, i børneloven er nærmere beskrevet i punkt 4.3.

5.7. Bestemmelse om udtræden af sagen

Hvis en mands faderskab ved retsgenetiske undersøgelser udelukkes med en sikkerhed på 99,99 pct., det vil sige en bevismæssig vægt mod faderskabet på 10.000 til 1, og han således utvivlsomt ikke er barnets far, kan Familieretshuset beslutte, at han skal udtræde af sagen.

Det samme gælder, hvis der f.eks. foreligger sikkert bevis for, at den pågældende mand ikke har haft seksuelt forhold til moren i perioden, hvor hun blev gravid.

Hvis en kvinde utvivlsomt ikke kan anses som barnets medmor, kan Familieretshuset ligeledes beslutte, at hun skal udtræde af sagen.

Vil den pågældende part ikke udtræde frivilligt af sagen, træffer Familieretshuset afgørelse herom efter § 26 i lov om Familieretshuset. Dette gælder dog ikke, hvis der er grundlag for at anerkende et faderskab eller medmoderskab efter § 14, stk. 3 eller 6, i børneloven, jf. punkt 4.3.

6. Forskellige bestemmelser

6.1. Familieretshusets underretningspligt i forhold til en tidligere ægtefælle eller registreret partner

Efter § 6 b i børneloven har Familieretshuset pligt til at give skriftlig meddelelse om barnets fødsel til en mand eller kvinde, der inden for de sidste ti måneder før fødslen har været gift med barnets mor uden at være separeret. Det samme gælder, hvis en kvinde har været registreret partner med moren inden for de sidste ti måneder før fødslen uden at være separeret. Dette gælder dog ikke, hvis den pågældende allerede er part i sagen.

Hvis der er tale om en ægtemand, skal Familieretshuset samtidig vejlede manden om hans eventuelle ret efter § 6, stk. 1, i børneloven til at få prøvet faderskabsspørgsmålet. Det gælder dog ikke, hvis han allerede er part i sagen, f.eks. fordi moren har oplyst ham som faderskabsmulighed.

Underretningen skal finde sted snarest muligt efter, at det er kommet til Familieretshusets kendskab, at moren inden for de sidste ti måneder før barnets fødsel har været gift eller registreret med den pågældende part uden at have været separeret.

Der er ingen undtagelser til underretningspligten.

Hvis meddelelse til en part, som efter § 6 b i børneloven skal have meddelelse om barnets fødsel, ikke er kommet frem til parten inden fem måneder efter fødslen, skal sagen genoptages, hvis parten anmoder om det, jf. § 23, stk. 3, i børneloven, der også indeholder tidsfrister for anmodningens fremsættelse. Der henvises til punkt 9.

Efter § 6 b i børneloven har Familieretshuset alene underretningspligt over for en tidligere ægtefælle eller registreret partner.

Også andre, herunder tidligere samlevende, bør i almindelighed ved henvendelse til Familieretshuset kunne få oplyst, om en bestemt kvinde har født et barn. Det følger af princippet i børnelovens §§ 6 og 6 a om adgangen til at rejse sag om faderskab eller medmoderskab.

Denne adgang begrænses imidlertid af § 6, stk. 2, 1. pkt., i børneloven i relation til en mand, der har haft et seksuelt forhold til moren i den periode, hvor hun blev gravid. Hvis en mand er registreret som barnets far, eller hvis en kvinde er registreret som barnets medmor, kan den mand, der har haft et seksuelt forhold til moren i den periode, hvor hun blev gravid, ikke rejse faderskabssag. Manden kan dog efter § 6, stk. 2,

2. pkt., i børneloven dog alligevel rejse faderskabssag, hvis han i den periode, hvor moren blev gravid, var gift med moren uden at være separeret, eller hvis han levede i fast samlivsforhold med hende.

Familieretshuset kan kun oplyse, om kvinden har født, hvis den pågældende mand kan sandsynliggøre, at han har haft et seksuelt forhold til hende.

6.2. En parts ret til at få prøvet om parten er barnets far eller medmor

En mand, som har haft seksuelt forhold til moren i den periode, hvor hun blev gravid, har ret til at få prøvet, om han er barnets far, jf. § 6, stk. 1, i børneloven. Dette gælder, selvom han kun har haft et enkeltstående forhold til moren. Bekræfter moren, at der har været et sådant forhold, må Familieretshuset i almindelighed lægge oplysningen herom til grund og inddrage den pågældende mand i sagen.

Bestrider moren derimod, at der har været et seksuelt forhold, og fastholder manden sin påstand, kan Familieretshuset med mandens og morens samtykke iværksætte retsgenetiske undersøgelser af, om den pågældende mand er barnets far. Vedgår moren på baggrund af disse undersøgelser at have haft seksuelt forhold til manden, kan sagen fortsætte i Familieretshuset. Hvis manden eller moren ikke frivilligt ønsker at medvirke ved retsgenetiske undersøgelser, skal sagen indbringes for familieretten, jf. § 27, stk. 2, nr. 1, i Familieretshusloven, da sagen i disse tilfælde vil indeholde komplicerede faktiske og juridiske problemstillinger. Der henvises til punkt 5.6.

En mands ret til efter § 6, stk. 1, i børneloven at få prøvet, om han er barnets far, begrænses dog af § 6, stk. 2, 1. pkt., og § 10 i børneloven.

Efter § 6, stk. 2, 1. pkt., gælder retten ikke, hvis en anden mand er registreret som barnets far, eller hvis en kvinde er registreret som barnets medmor. I disse tilfælde har barnet således allerede fra fødslen en far eller medmor, som har del i forældremyndigheden, og som sammen med moren varetager omsorgen og ansvaret for barnet.

En mand, der i den periode, hvor moren blev gravid, var gift med hende uden at være separeret, eller levede i et fast samlivsforhold med hende, kan dog altid rejse faderskabssag, jf. § 6, stk. 2, 2. pkt., i børneloven. Det er tilstrækkeligt, at ægteskabet eller det faste samlivsforhold har bestået i en del af den periode, hvor moren blev gravid.

Kravet om et fast samlivsforhold indebærer, at der skal være tale om et samlivsforhold af ægteskabsliggende karakter af en vis varighed, hvor parterne typisk har levet sammen på en fælles bopæl. Det er dog ikke udelukket, at kravet kan være opfyldt, selvom parterne f.eks. af arbejdsmæssige grunde har opretholdt hver sin bolig, hvis der dog har været tale om et fast parforhold af en længere varighed. Den ret, der hjemles i § 6, stk. 1, i børneloven, kan anvendes til, at manden selv rejser faderskabssag, hvis sag om faderskab eller medmoderskab ikke tidligere er rejst for Familieretshuset, til at han indtræder i en verserende sag om faderskab eller medmoderskab eller til, at han får ”genbehandlet” en sag om faderskab eller medmoderskab, der allerede har været rejst for Familieretshuset, uanset om faderskab eller medmoderskab er fastslået.

En mands ret til at rejse faderskabssag begrænses også af bestemmelsen i § 10 i børneloven. Faderskabssag kan således ikke rejses, hvis barnet er blevet til ved et strafbart forhold, og afgørende hensyn til barnet taler imod, at manden kan blive barnets far. Der henvises til punkt 5.3.

En mand eller kvinde, som har givet samtykke eller erklæring efter §§ 27, 27 a eller 27 b i børneloven (samtykke til morens behandling med assisteret reproduktion eller inseminering og erklæring om faderskab eller medmoderskab) har ret til at få prøvet, om den pågældende er far eller medmor til barnet.

Retten til at rejse sag om faderskab eller medmoderskab afskæres ikke af, at barnet er bortadopteret.

En anmodning efter §§ 6 eller 6 a i børneloven om, at der rejses sag, skal være skriftlig, og den skal indgives inden seks måneder efter barnets fødsel, jf. § 6, stk. 1, 2. pkt., og § 6 a, 2. pkt., i børneloven. Er barnet eksempelvis født den 6. november, udløber fristen den 6. maj det følgende år. Er fristens sidste dag en lørdag, søndag eller helligdag, anses den senest forudgående arbejdsdag som fristens sidste dag. Verserer der imidlertid på tidspunktet for anmodningen en sag om faderskab eller medmoderskab, kan den pågældende mand eller kvinde indtræde i sagen, selvom fristen er overskredet. Er fristen i øvrigt overskredet, træffer Familieretshuset afgørelse om, at anmodningen afvises. Spørgsmålet vil i så fald kun kunne prøves, hvis betingelserne for genoptagelse af sagen om faderskab eller medmoderskab er opfyldt. Der henvises til punkt 9.

Hvis der ikke på tidspunktet for indgivelse af en anmodning efter §§ 6 og 6 a i børneloven allerede verserer en sag om faderskab eller medmoderskab i Familieretshuset, skal anmodningen indgives ved digital selvbetjening, jf. § 33 a, stk. 2, i børneloven. Familieretshuset skal afvise anmodningen, medmindre der foreligger særlige forhold, jf. § 33 a, stk. 3, i børneloven, eller Familieretshuset helt ekstraordinært vurderer, at der ud fra en samlet økonomisk vurdering er klare fordele for Familieretshuset ved at modtage anmodningen på anden måde end digitalt, jf. § 33 a, stk. 4, i børneloven. Der henvises til punkt 3.2. om digital selvbetjening.

6.3. Umyndighed m.v.

Efter § 14, stk. 8, 2. pkt., i børneloven skal en mindreårig fars eller medmors værge/værger samtykke til en anerkendelse af faderskab eller medmoderskab. Bestemmelsen finder kun anvendelse, når faren eller medmoren er umyndig som følge af mindreårighed. Hvis moren er umyndig, skal hendes værge/værger således ikke samtykke i anerkendelsen.

Værgens/værgernes samtykke kan påføres omsorgs- og ansvarserklæringen eller en anerkendelse af faderskab eller medmoderskab, hvis erklæringen eller anerkendelsen er indgivet til Familieretshuset på en godkendt blanket, jf. § 10, stk. 1, i fader- og medmoderskabsbekendtgørelsen. Hvis erklæringen eller anerkendelsen er indgivet til Familieretshuset ved digital selvbetjening, skal samtykket gives skriftligt på anden måde.

Værgen/værgerne skal på tilsvarende måde give samtykke til, at en mindreårig part tiltræder, at en anden part bliver far eller medmor til barnet, jf. § 14, stk. 3, 2. pkt., eller § 14, stk. 6, 3. pkt., i børneloven, jf. bekendtgørelsens § 10, stk. 2. Samtykket påføres tiltrædelsesblanketten.

Hvis den mindreåriges forældre har fælles forældremyndighed og således udøver værgemålet i forening, skal begge forældre samtykke i den mindreåriges anerkendelse eller tiltrædelse. Hvis Familieretshuset modtager den mindreåriges anerkendelse eller tiltrædelse, og det kun er den ene af forældrene, der har givet samtykke, kan Familieretshuset ikke lægge anerkendelsen eller tiltrædelsen til grund for sagens videre behandling. I så fald meddeler Familieretshuset til forældrene, at den anden forælder også skal give sit samtykke.

Hvis Familieretshuset ikke modtager samtykket fra den anden forælder, indkalder Familieretshuset den mindreårige og begge forældre til et møde. Hvis den mindreårige og kun den ene af forældrene møder, er det tilstrækkeligt, at den mindreårige på mødet underskriver en blanket om anerkendelse eller tiltrædelse, og at den mødte forælder også underskriver blanketten og derved giver sit samtykke, jf. børnelovens § 14, stk. 8, sidste pkt., hvor der henvises til § 257, stk. 1, 2. pkt., i retsplejeloven, der har følgende ordlyd: ”Udøves værgemål af forældre i forening, og udebliver den ene af forældrene i et retsmøde, mens den anden møder, optræder den mødte på den umyndiges vegne under retsmødet.”

Voksne, der er under værgemål efter § 5 i værgemålsloven, er efter bestemmelsen i § 14, stk. 8, børneloven ikke afskåret fra på egen hånd at anerkende faderskab eller medmoderskab. Det er en forudsætning, at den pågældende ikke er i en situation som beskrevet i § 46 i værgemålsloven. Familieretshuset bør dog udvise tilbageholdenhed, således at anerkendelse kun modtages, hvis det utvivlsomt må anses for forsvarligt.

Finder Familieretshuset det betænkeligt at modtage anerkendelse fra en person, der er omfattet af værgemålslovens § 5, skal der træffes afgørelse i sagen. Som udgangspunkt træffes afgørelsen af Familieretshuset efter § 26 i Familieretshusloven, men hvis Familieretshuset vurderer, at spørgsmålet om værgemål medfører, at sagen indeholder komplicerede juridiske eller praktiske problemstillinger, indbringer Familieretshuset sagen for familieretten til afgørelse efter lovens § 27, stk. 2, nr. 1. Det bemærkes, at samtykke fra værgerne ikke kan træde i stedet med hensyn til anerkendelse.

Efter § 14, stk. 8, 1. pkt., i børneloven kan der ikke ske anerkendelse af faderskab eller medmoderskab, hvis en af parterne er frataget den retlige handleevne efter værgemålslovens § 6. I sådanne sager skal der således træffes en afgørelse om faderskabet eller medmoderskabet.

6.4. Sagens behandling når en eller flere parter bor eller opholder sig i udlandet, på Færøerne eller i Grønland

Efter § 11 i fader- og medmoderskabsbekendtgørelsen kan Familieretshuset anmode en dansk repræsentation i udlandet om at bistå ved behandlingen af en sag om faderskab eller medmoderskab, hvis en eller flere af sagens parter opholder sig i det pågældende land. Repræsentationen vil i muligt omfang yde bistand ved behandlingen af sagen i overensstemmelse med de af udenrigstjenesten fastsatte regler herom. Bistanden er gebyrfri, men afholdte udgifter, eksempelvis til prøveudtagning og forsendelse, skal dog refunderes af den rekvirerende myndighed.

Familieretshuset bør fremsende sagen direkte til repræsentationerne. En liste over danske ambassader og konsulater findes på Udenrigsministeriets hjemmeside: um.dk.

Hvis en part opholder sig på Færøerne eller i Grønland, kan Familieretshuset efter bekendtgørelsens § 11 ligeledes bede Rigsombudsmanden på Færøerne eller Rigsombudsmanden i Grønland om at bistå ved behandlingen af sagen.

6.4.1. En mulig far eller medmor har ophold i udlandet, på Færøerne eller i Grønland

Kerneområdet for § 11 i fader- og medmoderskabsbekendtgørelsen er den situation, hvor en her i landet boende mor oplyser, at en mand eller kvinde, som er eller kan være far eller medmor til barnet, opholder sig i udlandet, på Færøerne eller i Grønland.

Hvis der er en formodning om, at en mand eller kvinde, som opholder sig i udlandet, på Færøerne eller i Grønland på en kendt adresse, vil anerkende faderskabet eller medmoderskabet, og at den pågældende utvivlsomt er i stand til at forstå retsvirkningerne af anerkendelse af faderskab eller medmoderskab efter dansk ret, bør Familieretshuset skrive direkte til manden eller kvinden og vedlægge de relevante blanketter, jf. bekendtgørelsens § 20, til anerkendelse af faderskabet eller medmoderskabet.

På blanketternes bagside er trykt en vejledning om retsvirkningerne ved anerkendelse af faderskab eller medmoderskab. Blanketterne er oversat til en række sprog.

I disse situationer kan anerkendelse ske på skriftligt grundlag over for Familieretshuset. Ved modtagelse af anerkendelsen kontrollerer Familieretshuset, at blanketten er korrekt udfyldt, og at betingelserne for anerkendelse af faderskabet eller medmoderskabet er opfyldt.

De beskrevne retningslinjer finder også anvendelse, hvis en part, som opholder sig i udlandet, på Færøerne eller i Grønland, skal tiltræde, at en anden part anerkender faderskabet eller medmoderskabet, jf. § 4, stk. 2, i fader- og medmoderskabsbekendtgørelsen.

Hvis manden eller kvinden ikke vil anerkende faderskabet eller medmoderskabet skriftligt over for Familieretshuset, kan Familieretshuset anmode den danske repræsentation, Rigsombudsmanden på Færøerne eller Rigsombudsmanden i Grønland om at indkalde den pågældende til et møde, herunder eventuelt opfordre den pågældende til at medvirke til retsgenetiske undersøgelser.

Hvis en mand under mødet på repræsentationen, hos Rigsombudsmanden på Færøerne eller hos Rigsombudsmanden i Grønland tilkendegiver, at han vil medvirke til retsgenetiske undersøgelser, giver repræsentationen Familieretshuset besked herom. Familieretshuset bør herefter kontakte Københavns Universitet, Retsmedicinsk Institut, Retsgenetisk Afdeling, med henblik på udpegning af et prøveudtagningssted. Retsgenetisk Afdeling vil som udgangspunkt være behjælpelig med at formidle kontakt til og videresende de relevante blanketter til prøveudtagningsstedet. Det aftales endvidere, hvorledes prøverne skal udtages, herunder hvordan de skal opbevares under forsendelsen til Danmark, jf. § 1, stk. 1, i DNA-bekendtgørelsen. Hvis Retsgenetisk Afdeling ikke kan yde denne hjælp, skal den stedlige danske repræsentation kontaktes med henblik på at undersøge, om denne kan være behjælpelig med at anvise et prøveudtagningssted. Udgiften ved en sådan retsgenetisk undersøgelse afholdes af Familieretshuset.

Hvis det er tvivlsomt, om en mand eller kvinde vil kunne forstå retsvirkningerne af en anerkendelse af faderskabet eller medmoderskabet efter dansk ret ud fra vejledningen, som er optrykt på bagsiden af de forskellige blanketter, bør Familieretshuset anmode den danske repræsentation, Rigsombudsmanden på Færøerne eller Rigsombudsmanden i Grønland om at indkalde den pågældende til møde. Formålet med mødet er at vejlede manden eller kvinden om retsvirkningerne af anerkendelse af faderskab eller medmoderskab efter dansk ret. Derudover kan en mand under mødet – hvis det efter Familieretshusets vurdering kan have betydning for sagen – opfordres til at medvirke ved retsgenetiske undersøgelser.

Hvis den pågældende mand eller kvinde ikke vil anerkende faderskabet eller medmoderskabet, træffer Familieretshuset afgørelse efter § 26 i Familieretshusloven eller sagen indbringes for familieretten efter § 27, stk. 2, nr. 1, i lov om Familieretshuset, hvis en af parterne ikke ønsker at medvirke ved retsgenetiske undersøgelser.

Kan der ikke tilvejebringes de fornødne oplysninger til at identificere den mulige far eller medmor, og skønner Familieretshuset, at faderskabet eller medmoderskabet ikke gennem rettens behandling af sagen vil kunne fastslås, kan Familieretshuset henlægge sagen, jf. § 16, stk. 1, i fader- og medmoderskabsbekendtgørelsen. Der henvises til punkt 7.2.

En dansk repræsentation, Rigsombudsmanden på Færøerne, Rigsombudsmanden i Grønland eller politiet på Færøerne eller i Grønland vil dog ofte kunne være behjælpelig med at finde adressen på den mulige far eller medmor, hvis denne ikke er kendt af Familieretshuset.

I Instruks for Udenrigsministeriet er der fastsat nærmere retningslinjer for, hvordan danske repræsentationer skal bistå Familieretshuset ved behandlingen af sager om faderskab eller medmoderskab, herunder opfordre parterne til at medvirke ved retsgenetiske undersøgelser, hvis der er tale om en mulig far.

Hvis det ikke er muligt at få den pågældende part til at møde i den danske repræsentation, f.eks. på grund af stor geografisk afstand, vil Familieretshuset kunne spørge, om den danske repræsentation eventuelt kan facilitere, at det sker med repræsentationens bistand via en lokal udenlandsk myndighed.

6.4.2. Begge forældre har ophold i udlandet

§ 11 i fader- og medmoderskabsbekendtgørelsen finder også anvendelse i forhold til forældre med bopæl i Danmark, som opholder sig midlertidigt i udlandet, og som sammen vil varetage omsorgen og ansvaret for barnet. I denne situation vil forældrene kunne afgive en omsorgs- og ansvarserklæring over for Familieretshuset med de begrænsninger, der følger af reglerne om umyndighed m.v.

Afgivelsen af omsorgs- og ansvarserklæringen vil dog ikke som for par bosiddende i Danmark medføre fælles forældremyndighed, medmindre barnet bor i Danmark. Dette følger af forældreansvarslovens § 7, stk. 1, jf. stk. 2, og § 448 f i retsplejeloven. Forældrene skal derfor vejledes om, at hvis de ønsker fælles forældremyndighed, kan de aftale dette, når barnet flytter til Danmark.

Det afhænger af lovgivningen i det pågældende land, om faderskab eller medmoderskab, der er etableret efter dansk ret, vil blive anerkendt.

Hvis forældre, som opholder sig i udlandet, vil påtage sig omsorgen og ansvaret for barnet efter § 14, stk. 3, i børneloven, skal de give personligt møde ved den danske repræsentation i det pågældende land. Der henvises til afsnit 12, hvor den internationale kompetence er nærmere beskrevet.

6.4.3. Nordiske afgørelser om faderskab og medmoderskab

Danmark har indgået en uformel aftale med de andre nordiske lande om anerkendelse af faderskab og medmoderskab. I Danmark er aftalen udmøntet i lov om anerkendelse af nordiske afgørelser om faderskab og medmoderskab (kaldet den nordiske faderskabslov, jf. lovbekendtgørelse nr. 1076 af 10. august 2023).

Efter § 1 i den nordiske faderskabslov har retskraftig dom om faderskab, der er afsagt af en finsk, islandsk, norsk eller svensk domstol, bindende virkning her i landet. Fastsættelse af faderskab i Finland, Island, Norge eller Sverige, der er sket på anden måde end ved dom, har efter lovens § 2 ligeledes bindende virkning her i landet.

Verserer retssag om faderskabet i Finland, Island, Norge eller Sverige, følger det af lovens § 4, at en senere i Danmark anlagt faderskabssag afvises eller udsættes, indtil der er afsagt retskraftig dom i den udenlandske sag.

Efter lovens § 4 a finder disse bestemmelser tilsvarende anvendelse på medmoderskab.

6.5. Familieretshusets vejledningspligt

Efter § 32 i børneloven har Familieretshuset en generel vejledningspligt om spørgsmål, der vedrører loven. Endvidere fastslår bestemmelsen, at Familieretshuset skal bistå ved udfyldelse af blanketter m.v.

Vejledningspligten omfatter ud over borgerne i almindelighed også myndigheder, der har spørgsmål om børneloven. Personregisterførerne vil således kunne forelægge tvivlsspørgsmål for Familieretshuset.

Familieretshuset har endvidere en særlig vejledningspligt ved behandlingen af de konkrete sager:

– Familieretshuset skal snarest muligt underrette en mand eller kvinde, der inden for de sidste 10 måneder før fødslen har været gift eller registreret med moren uden at være separeret, om barnets fødsel, jf. § 6 b i børneloven. Hvis det er en mand, skal Familieretshuset samtidig vejlede ham om hans eventuelle ret til at rejse sag efter § 6, stk. 1, i børneloven. Denne vejledning bør som udgangspunkt ske på skriftligt grundlag.

– Efter § 14, stk. 9, i børneloven skal Familieretshuset, inden en mand anerkender faderskabet, eller en kvinde anerkender medmoderskabet, gøre den pågældende bekendt med retsvirkningerne af anerkendelsen og med, at den pågældende kan kræve, at Familieretshuset eller familieretten træffer afgørelse i sagen.

– Blanket til brug for en omsorgs- og ansvarserklæring og blanket til anerkendelse af faderskab eller medmoderskab og tiltrædelsesblanketten, jf. § 20 i fader- og medmoderskabsbekendtgørelsen, indeholder vejledning om retsvirkningerne af anerkendelse af faderskab eller medmoderskab. Hvis parterne har supplerende spørgsmål om retsvirkningerne ved anerkendelse af faderskabet eller medmoderskabet, kan de kontakte Familieretshuset. Hvis Familieretshuset udleverer en blanket til en part, som er mødt personligt i Familieretshuset, bør Familieretshuset sikre sig, at den pågældende er gjort bekendt med retsvirkningerne ved at anerkende faderskabet eller medmoderskabet, inden der sker en anerkendelse heraf. Ved anerkendelse af faderskab eller medmoderskab indtræder der forsørgelsespligt over for barnet, jf. lov om børns forsørgelse. Herudover får barnet efter navneloven lov til at bære forældrens navn, og efter arveloven indtræder der gensidig arveret. Endvidere kan faderskabet eller medmoderskabet have betydning for barnets indfødsret efter indfødsretsloven. Ved anerkendelsen af faderskab eller medmoderskab etableres der i nogle situationer fælles forældremyndighed (se punkt 6.6). Endelig kan faren eller medmoren få overført forældremyndigheden over barnet til sig ved aftale eller dom, og barnet har ret til samvær med faren eller medmoren, jf. forældreansvarslovens regler herom.

– Efter § 8, stk. 5, i børneloven skal Familieretshuset vejlede moren om, hvilken betydning det vil kunne få for hende og barnet, hvis hun ikke oplyser, hvem der er eller kan være far eller medmor til barnet.

6.6. Etablering af fælles forældremyndighed ved fastslåelse af faderskab eller medmoderskab

Det fremgår af § 6 i forældreansvarsloven, at forældre, der er gift med hinanden, eller som senere indgår ægteskab med hinanden, har fælles forældremyndighed. Det samme gælder, hvis de to forældre er kvinder, og de har indgået registreret partnerskab med hinanden.

Hvis forældrene er separeret ved barnets fødsel, har moren dog forældremyndigheden alene, medmindre den separerede mand eller medmor ifølge anerkendelse eller afgørelse anses som henholdsvis barnets far eller barnets medmor.

Der etableres endvidere fælles forældremyndighed, hvis forældrene har været gift med hinanden inden for de sidste 10 måneder fra barnets fødsel, jf. § 6, stk. 3, i forældreansvarsloven. Denne bestemmelse omhandler forældre, der er skilt på tidspunktet for barnets fødsel – men som har været gift inden for de sidste 10 måneder før fødslen. I begge tilfælde kræves det, at den fraseparerede ægtefælle eller den tidligere ægtefælle ifølge anerkendelse eller afgørelse anses som barnets far eller medmor. Det samme gælder, hvis de to forældre er kvinder, der havde indgået registreret partnerskab.

For så vidt angår ugifte forældre, etableres der efter § 7, stk. 1, nr. 1, i forældreansvarsloven fælles forældremyndighed, hvis de efter børneloven anerkender faderskabet eller medmoderskabet ved at afgive en omsorgs- og ansvarserklæring. Endvidere etablerer forældre, der ikke er gift med hinanden, efter § 7, stk. 3 i forældreansvarsloven fælles forældremyndighed, hvis en mand eller en kvinde anses som far eller medmor til barnet ifølge anerkendelse eller afgørelse, og forældrene har eller har haft fælles folkeregisteradresse inden for de sidste 10 måneder før barnets fødsel. Det er en forudsætning for bestemmelsens anvendelse, at faderskabet eller medmoderskabet er fastslået ved anerkendelse eller afgørelse efter børnelovens regler. I de situationer, hvor der opstår tvist om, hvorvidt forældrene har haft fælles folkeregisteradresse inden for de sidste 10 måneder, henvises der til punkt 3.2. i vejledning om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær m.v.

Familieretshuset og familieretten skal i forbindelse med fastslåelse af faderskab eller medmoderskab undersøge, om der samtidig med fastslåelsen etableres fælles forældremyndighed efter § 6, stk. 2, nr. 1, § 6, stk. 3, eller § 7, stk. 3, i forældreansvarsloven og orientere forældrene om, hvorvidt der er etableret fælles forældremyndighed, eller om der er eneforældremyndighed. Har forældrene afgivet en omsorgs- og ansvarserklæring, fremgår det af vejledningen i erklæringen, at erklæringen medfører fælles forældremyndighed.

Familieretshuset og familieretten skal sikre, at der sker anmeldelse til CPR om forældremyndigheden. Der henvises til vejledning om folkeregistrering.

7. Sagens afslutning

7.1. Indberetning om sagens afslutning til CPR m.v.

Når faderskab eller medmoderskab anerkendes før barnets fødsel ved, at forældrene har afgivet en omsorgs- og ansvarserklæring efter § 14, stk. 1 eller 3, i børneloven, eller ved, at en mand anerkender faderskabet efter § 14, stk. 2, nr. 1, eller stk. 4, nr. 1, i børneloven, sender Familieretshuset meddelelse herom til forældrene, hvis børnelovens betingelser for anerkendelse af faderskab eller medmoderskab er opfyldt.

Familieretshuset vejleder parterne om, at registrering af faderskabet eller medmoderskabet på grundlag af de udleverede dokumenter vil finde sted i forbindelse med registreringen af barnets fødsel, jf. §§ 3 eller 3 c i børneloven. I disse situationer skal Familieretshuset ikke foretage indberetning til CPR.

Når Familieretshuset modtager underretning fra personregisterføreren om, at et faderskab eller et medmoderskab ikke er blevet registreret i forbindelse med fødslen, jf. kapitel 1 eller 1 a i børneloven, bør Familieretshuset undersøge, om faderskabet eller medmoderskabet inden barnets fødsel er blevet anerkendt over for Familieretshuset. Hvis dette er tilfældet, indberetter Familieretshuset faderskabet eller medmoderskabet til CPR.

Hvis faderskabet eller medmoderskabet anerkendes over for Familieretshuset, skal Familieretshuset foretage indberetning herom til CPR, hvis barnet har et personnummer, jf. § 14 i fader- og medmoderskabsbekendtgørelsen.

Ved indberetningen til CPR skal det også indberettes, hvis forældrene har fælles forældremyndighed.

Udlændinge, som ikke er i besiddelse af dansk dokumentation, skal fremlægge dokumentation for deres identitet i form af pas, opholdstilladelse eller lignende. Herved sikres, at forældrenes navn og eventuelle personnummer bliver korrekt indført i CPR.

7.2. Familieretshuset henlægger en sag om faderskab eller medmoderskab

I situationer, hvor det på baggrund af morens oplysninger om, hvem der er eller kan være far eller medmor til barnet, må anses for umuligt at finde den pågældende, kan Familieretshuset henlægge sagen.

Dette vil f.eks. være tilfældet, hvis det må antages, at moren ikke tilbageholder oplysninger, men at hun simpelthen ikke ved eller ikke kan få oplyst, hvem der kan være faren, eller det ikke er muligt at identificere den pågældende.

En sag om faderskab eller medmoderskab kan f.eks. henlægges, hvis moren er enlig og således ikke har en ægtefælle, en registreret partner eller en mandlig eller kvindelig partner, og moren er blevet behandlet med assisteret reproduktion af en sundhedsperson eller under en sundhedspersons ansvar eller insemineret uden en sundhedspersons deltagelse. Det er dog en betingelse, at Familieretshuset på

baggrund af oplysningerne i sagen finder det godtgjort, at sæddonor efter § 28 i børneloven ikke kan anses som far til barnet, jf. punkt 10.2. De nødvendige oplysninger vil i mange tilfælde kunne indhentes fra moren og eventuelt fra den klinik, der har foretaget behandlingen med assisteret reproduktion, og fra det vævscenter, der har leveret sæden. Det er herudover en betingelse, at moren har oplyst til Familieretshuset, at hun ikke har haft et seksuelt forhold til en mand i den periode, hvor hun blev gravid, og at der i øvrigt ikke er oplyst om forhold, som gør det betænkeligt at henlægge sagen.

Hvis moren har en ægtefælle, en registreret partner eller en mandlig eller kvindelig partner, kan en sag om faderskab eller medmoderskab ikke henlægges, før det er undersøgt, om en sæddonor, morens ægtefælle, registrerede partner eller mandlige eller kvindelige partner eventuelt er barnets far eller medmor, og det viser sig, at dette ikke er tilfældet.

Derudover vil en allerede rejst sag om faderskab eller medmoderskab kunne henlægges, hvis f.eks. barnet dør under sagens behandling, og hverken moren eller en part med retlig interesse i fastlæggelse af faderskabet eller medmoderskabet fastholder, at forældreskabet skal fastlægges.

Familieretshuset giver moren og sagens eventuelle andre parter meddelelse om beslutningen om at henlægge sagen.

7.3. Familieretshuset træffer afgørelse om faderskab eller medmoderskab

Familieretshusets afgørelseskompetence

Efter § 13 i børneloven afsluttes en sag om faderskab og medmoderskab ved afgørelse efter kapitel 3 i børneloven, hvis faderskabet eller medmoderskabet ikke anerkendes efter § 14 i børneloven.

Sager efter børneloven, hvor der skal træffes afgørelse om faderskab eller medmoderskab, behandles som § 6-sager. I § 6-sager træffes afgørelse som udgangspunkt af Familieretshuset, jf. § 26 i Familieretshusloven. Familieretshuset skal dog efter lovens § 27, stk. 2, nr. 2 og 3, indbringe sagen for familieretten til afgørelse, hvis sagen indeholder komplicerede juridiske eller faktiske problemstillinger, eller hvis sagen behandles sammen med en anden sag, hvor familieretten skal træffe afgørelsen.

En sag indeholder eksempelvis komplicerede juridiske eller faktiske problemstillinger, hvis en part ikke medvirker til retsgenetiske undersøgelser, og der derfor skal tages stilling til anvendelsen af tvangsmidler, f.eks. politifremstilling.

Hvis afgørelse skal træffes af familieretten, skal Familieretshuset oplyse sagen, jf. § 27 i Familieretshusloven. Det bemærkes, at det vil variere, i hvor høj grad Familieretshuset kan oplyse sagen, hvis f.eks. moren nægter at medvirke til gennemførelse af retsgenetiske undersøgelser.

Behandlingen af § 6-sager er nærmere beskrevet i punkt 1.1. i denne vejledning og i punkt 5 i vejledning om Familieretshuset.

De materielle betingelser for at træffe afgørelse om faderskab og medmoderskab

Det fremgår af § 20 i børneloven, hvornår der kan træffes afgørelse om, at en mand er far til et barn, eller en kvinde er medmor til et barn.

Efter bestemmelsens stk. 1 kan der træffes afgørelse om, at en mand er far, hvis han efter udfaldet af retsgenetiske undersøgelser utvivlsomt er barnets far. Der henvises til punkt 5.6.

I andre tilfælde træffes der efter stk. 2 og 3 afgørelse om, at en mand er far, hvis han har haft seksuelt forhold til moren i den periode, hvor hun blev gravid, og der ikke foreligger omstændigheder, der gør

det usandsynligt, at han er barnets far. Har moderen i den periode, hvor hun blev gravid, haft seksuelt forhold til andre mænd, er det endvidere en betingelse, at ingen af disse efter udfaldet af retsgenetiske undersøgelser er barnets far, eller det er overvejende sandsynligt, at ingen af disse er barnets far. I sidstnævnte situation tillægges det betydning, om moderen har været gift med eller levet sammen med en af mændene i den periode, hvor hun blev gravid.

Bestemmelsen i stk. 2 regulerer muligheden for at træffe afgørelse om faderskab i de sjældne tilfælde, hvor det ikke er muligt at foretage retsgenetiske undersøgelser af den pågældende mand, eller hvor retsgenetiske undersøgelser ikke giver svar på, hvem der er barnets far, f.eks. fordi de mulige fædre er meget nært beslægtede. Det er i disse tilfælde en grundlæggende betingelse for faderskab, at det kan anses for godtgjort, at den pågældende mand i konceptionsperioden har haft seksuelt forhold til moren. Bevisbedømmelsen heraf må ske efter almindelige principper, og der er f.eks. principielt ikke noget til hinder for, at der føres bevis for, at den pågældende mand var impotent, eller at forholdet mellem parterne har været af en sådan karakter, at samleje må anses for udelukket. Der vil endvidere bl.a. kunne være tale om bevis for, at parterne har været fysisk adskilt i hele konceptionsperioden.

Må det lægges til grund, at moren i konceptionsperioden kun har haft seksuelt forhold til en mand, skal den pågældende anses som far, hvis der ikke foreligger omstændigheder, der gør det usandsynligt, at han er barnets far. Der kan her bl.a. lægges vægt på det seksuelle forholds tidsmæssige placering i konceptionsperioden og på eventuelle oplysninger om sterilitet m.v. Må det omvendt lægges til grund, at moren i konceptionsperioden også har haft seksuelt forhold til andre mænd, kan en mand kun anses som far, hvis ingen af disse mænd efter udfaldet af retsgenetiske undersøgelser er barnets far, dvs. at deres faderskab er udelukket med en vægt på 10.000 til 1 (99,99 %). Bestemmelsen omfatter således tilfælde, hvor det kun har været muligt at gennemføre retsgenetiske undersøgelser af nogle af faderskabsmulighederne.

Efter stk. 4 kan der træffes afgørelse om, at en kvinde er medmor, hvis hun efter § 27 eller § 27 a, stk. 2 eller 4, i børneloven anses som medmor til barnet. Tilsvarende kan der efter stk. 5 træffes afgørelse om, at en mand er far, hvis han efter § 27, § 27 a, stk. 1 eller 3, §§ 27 b eller 27 c anses som far til barnet. Der henvises til punkt 10. Det vil ikke være relevant at foretage retsgenetiske undersøgelser i disse situationer, hvis der er anvendt donorsæd. Derimod er det selve samtykket til behandlingen med kunstig befrugtning, der kan danne grundlag for at træffe afgørelse om faderskab eller medmoderskab. Det kan dog være relevant at foretage retsgenetiske undersøgelser, hvis der er tale om en kendt sæddonor, eller hvis der er mistanke om, at en anden mand end sæddonoren er far til barnet.

Efter § 37 i Familieretshusloven har Familieretshusets afgørelse om faderskab og medmoderskab efter børneloven virkning to uger efter, at afgørelsen er truffet. Familieretshuset kan i afgørelsen bestemme, at afgørelsen har virkning fra et tidligere eller senere tidspunkt. En afgørelse har ikke virkning to uger efter afgørelsestidspunktet, hvis Familieretshuset inden to uger efter, at afgørelsen er truffet, har modtaget en anmodning om at indbringe afgørelsen for familieretten til prøvelse eller om at genoptage afgørelsen, medmindre Familieretshuset har fastsat andet i afgørelsen.

Frafalder en part retten til domstolsprøvelse (se punkt 1.1.), har afgørelsen virkning fra det tidspunkt, hvor Familieretshuset modtager meddelelsen herom, medmindre Familieretshuset i afgørelsen har bestemt andet.

Når en afgørelse efter § 37 har virkning, kan parterne og myndighederne støtte ret på den. Eksempelvis kan barnets far søge om samvær med barnet, og barnets mor kan søge om, at faren betaler børnebidrag.

8. Indsigelse mod registrering eller anerkendelse af faderskab eller medmoderskab

Bestemmelsen i § 5 i børneloven regulerer adgangen til at rejse sag om faderskab eller medmoderskab i tilfælde, hvor faderskabet eller medmoderskabet er registreret efter kapitel 1 eller 1 a i børneloven, eller hvor der efter § 14 i børneloven er sket anerkendelse af faderskab eller medmoderskab i Familieretshuset efter barnets fødsel. Bestemmelsen finder derimod ikke anvendelse, hvis faderskabet eller medmoderskabet er anerkendt over for familieretten efter § 19 i børneloven. Sådanne anerkendelser er endelige, men vil dog kunne genoptages efter reglerne i lovens kapitel 4, hvis betingelserne herfor er opfyldt.

Registreringer og anerkendelser, der er omfattet af § 5, stk. 1, i børneloven, er foreløbige i seks måneder efter, at barnet er født. Inden for denne periode kan moren, faren, medmoren eller en særlig værge for barnet rejse sag om faderskab eller medmoderskab. Adgangen er fri og er således bl.a. ikke betinget af, at det sandsynliggøres, at en anden part er barnets far eller medmor. Selvom faren eller medmoren har behandlet barnet som sit, vil parten kunne gøre indsigelse mod registreringen eller anerkendelsen.

Hvis der ikke på tidspunktet for en anmodning efter § 5 i børneloven allerede verserer en sag om faderskab eller medmoderskab, skal anmodningen indgives ved digital selvbetjening, jf. § 33 a, stk. 2, i børneloven. Der henvises til punkt 3.2. om digital selvbetjening.

Fristen på seks måneder regnes fra barnets fødsel og ikke fra registreringen eller anerkendelsen. Fristen afbrydes ved Familieretshusets modtagelse af anmodningen. Overskrides fristen, kan sag om faderskab eller medmoderskab ikke rejses efter § 5 i børneloven. Sagen skal i så fald behandles efter reglerne om genoptagelse i lovens kapitel 4, jf. punkt 9.

Rejses der inden for fristen sag om faderskab eller medmoderskab, anses den forælder, der er registreret som far eller medmor, eller som har anerkendt faderskabet eller medmoderskab, som far eller medmor til barnet, indtil Familieretshuset eller familieretten træffer anden afgørelse. Det samme gælder, hvis faren eller medmoren har del i forældremyndigheden over barnet, eksempelvis fordi faderskabet eller medmoderskabet er anerkendt ved afgivelse af en omsorgs- og ansvarserklæring. Det er således i de nævnte tilfælde ikke muligt for en mand eller kvinde at frigøre sig fra faderskabet eller medmoderskabet og forældremyndigheden alene ved at rejse en sag om faderskab eller medmoderskab, ligesom det ikke er muligt for moren at fratage manden eller kvinden faderskabet eller medmoderskabet og forældremyndigheden alene ved at rejse sag.

Efter § 5, stk. 2, i børneloven omfatter retten til at rejse en sag om faderskab eller medmoderskab også farens eller medmorens dødsbo i tilfælde, hvor faderskab er registreret efter §§ 1 eller 1 a i børneloven, eller hvor medmoderskab er registreret efter § 3 a i børneloven. Det vil navnlig være relevant, hvis morens ægtefælle eller registrerede partner eller manden efter § 1 a i børneloven er død før barnets fødsel. Bestemmelsen er imidlertid ikke begrænset til disse tilfælde. Har faren eller medmoren inden sin død selv rejst sag, indtræder dødsboet i sagen.

Dødsboets adgang til at rejse sag om faderskab eller medmoderskab gælder dog ikke, hvis den afdøde må anses for at have anerkendt barnet som sit. Dødsboets adgang til at rejse sag er således mere begrænset end farens eller medmorens egen adgang.

Den afdøde må anses for at have anerkendt barnet som sit, hvis den afdøde udtrykkeligt eller stiltiende over for omverdenen har behandlet barnet som sit eget. Om dette er tilfældet, må bero på en konkret vurdering.

Ovenstående omfatter kun dødsboer efter fædre og medmødre, hvor faderskab er registreret efter §§ 1 eller 1 a i børneloven, eller hvor medmoderskab er registreret efter § 3 a i børneloven. Dødsboet efter en far eller medmor, hvis faderskab eller medmoderskab er registreret eller anerkendt på anden måde, herunder en far eller medmor, hvis faderskab eller medmoderskab er registreret på grundlag af en

omsorgs- og ansvarserklæring efter §§ 2 eller 3 b i børneloven, kan ikke rejse en sag efter § 5, stk. 2, i børneloven. Sådanne dødsboer kan indtræde i en sag om faderskab eller medmoderskab, som faren eller medmoren havde rejst før sin død, eller dødsboet kan rejse sag om genoptagelse efter reglerne herom i kapitel 4 i børneloven.

Ud over de parter, som er nævnt i § 5 i børneloven, dvs. moren, faren, medmoren, barnets værge og farens eller medmorens dødsbo, har en mand, som har haft seksuelt forhold til moren i den periode, hvor hun blev gravid, ret til at få prøvet, om han er barnets far, uanset om en anden mand har anerkendt faderskabet til barnet, jf. § 6, stk. 1, i børneloven. Denne adgang er dog undergivet en række begrænsninger, jf. § 6, stk. 2, og § 10 i børneloven.

En mand eller kvinde, som har afgivet samtykke eller erklæring efter §§ 27, 27 a eller 27 b i børneloven, har også ret til at få prøvet, om den pågældende er far eller medmor til barnet, jf. § 6 a i børneloven.

Rejses der sag om faderskab eller medmoderskab på baggrund af indsigelsesretten i §§ 5-6 a i børneloven, og bliver resultatet af sagen om faderskab eller medmoderskab, at den registrerede far eller medmor ikke anses for at være forælder til barnet, bortfalder faderskabet eller medmoderskabet. Familieretshuset træffer herefter beslutning om, at den hidtil registrerede far eller medmor skal udtræde af sagen, jf. § 12 i børneloven.

Familieretshuset undersøger herefter, om en anden vil anerkende faderskabet eller medmoderskabet til barnet eller kan anses som far eller medmor til barnet. Der henvises til punkt 4, 5 og 7.3.

9. Genoptagelse

Ved genoptagelse af faderskab og medmoderskab efter kapitel 4 i børneloven forstås, at en sag prøves efter udløbet af seks måneders-fristen i §§ 5-6 a i børneloven (se punkt 8) eller efter, at der er sket anerkendelse af eller truffet afgørelse om faderskab og medmoderskab.

Der kan blive tale om genoptagelse af en sag om faderskab eller medmoderskab i følgende situationer:

- Faderskabet eller medmoderskabet til et barn er ikke registreret eller fastslået ved anerkendelse eller afgørelse.
- Faderskabet eller medmoderskabet er registreret efter kapitel 1 eller 1 a i børneloven, og seks måneders-fristen i § 5 i børneloven er udløbet.
- Sagen er afsluttet ved anerkendelse over for Familieretshuset efter § 14 i børneloven, og seks måneders-fristen i §§ 5-6 a i børneloven er udløbet.
- Sagen er afsluttet ved anerkendelse for familieretten efter § 19 i børneloven.
- Der er truffet afgørelse om, at en mand eller kvinde er far eller medmor.

Hvis der ikke på tidspunktet for en anmodning om genoptagelse efter kapitel 4 i børneloven allerede verserer en sag om genoptagelse, skal anmodningen indgives ved digital selvbetjening, jf. § 33 a, stk. 2, i børneloven. Der henvises til punkt 3.2. om digital selvbetjening. Hvis Familieretshuset modtager en ikke-digital anmodning om genoptagelse efter § 21 i børneloven som beskrevet i punkt 9.1. nedenfor, og det er antageliggjort, at en bestemt mand kan være barnets far, eller at en bestemt kvinde kan være barnets medmor, bør Familieretshuset ikke afvise anmodningen. Dette skyldes hensynet til barnet og dets mulighed for eventuelt at få et faderskab eller medmoderskab fastslået.

En sag om genoptagelse behandles som en § 6-sag. Afgørelse i sagen træffes derfor som udgangspunkt af Familieretshuset, jf. § 26 i Familieretshusloven. Dette gælder, uanset om sagen i sin tid er afsluttet ved Familieretshuset eller familieretten. Familieretshuset indbringer dog sagen for familieretten til afgørelse efter lovens § 27, stk. 2, nr. 2 og 3, hvis sagen indeholder komplicerede juridiske eller faktiske problemstillinger, eller sagen behandles sammen med en sag, hvor afgørelse skal træffes af familieretten.

Hvis sagen genoptages, behandles den efter de almindelige regler i kapitel 2 og 3 børneloven, jf. punkt 4 og 5.

Genoptagelsesreglerne er ens for børn af gifte og ugifte forældre.

At barnet er bortadopteret er ikke i sig selv til hinder for, at en sag om faderskab eller medmoderskab genoptages. Dette vil navnlig kunne være relevant ved genoptagelse efter § 21 i børneloven om tilfælde, hvor faderskabet eller medmoderskabet aldrig er blevet fastslået.

§ 26, stk. 2, i børneloven har til formål i rimeligt omfang at beskytte mænd, der har været inddraget i den første faderskabssag, mod også at blive inddraget i den nye sag. Det er således fastsat, at den mand, der tidligere har været part i sagen, men som efter udfaldet af retsgenetiske undersøgelser eller bevis om, hvorvidt han i perioden, hvor moren blev gravid, har haft seksuelt forhold til hende, ikke er anset for barnets far, ikke på ny kan inddrages i sagen, medmindre han selv ønsker det. Dette gælder dog ikke, hvis den pågældende i forbindelse med den tidligere sag har afgivet falsk forklaring om forhold af betydning om sagen, eller der med hans viden er sket identitetsforveksling, ombytning af genetisk materiale eller anden tilsvarende fejl, der kan have haft betydning for sagen.

9.1. Faderskab eller medmoderskab er ikke registreret eller fastslået

§ 21 i børneloven regulerer spørgsmålet om genoptagelse i tilfælde, hvor barnet i sin tid ikke har fået en far eller medmor, dvs. hvor faderskabet eller medmoderskabet ikke er blevet registreret eller fastslået ved anerkendelse eller afgørelse.

I § 21, stk. 1, fastsættes det, at sagen skal genoptages efter anmodning fra moren eller hendes dødsbo, fra barnet eller dets værge eller dødsbo, fra en mand, som efter §§ 6 eller 6 a i børneloven har ret til at få prøvet, om han er barnets far, eller fra en kvinde, som efter lovens § 6 a har ret til at få prøvet, om hun er barnets medmor.

Adgangen til at forlange genoptagelse er uden tidsmæssig begrænsning. En indholdsmæssig begrænsning følger imidlertid af § 21, stk. 2, hvorefter genoptagelse kun kan finde sted, hvis det antageliggøres, at en bestemt mand eller kvinde kan blive barnets far eller medmor.

En helt uunderbygget anmodning om genoptagelse vil således ikke kunne imødekommes. Henvender en mand sig f.eks. år efter barnets fødsel og angiver at være far til barnet, og benægter moren at have haft et forhold til den pågældende mand, må genoptagelse afvises, medmindre andre særlige forhold taler for mandens påstand.

Som led i undersøgelsen af, om sagen bør genoptages, kan Familieretshuset opfordre en mand, der kan blive barnets far, til at medvirke ved en retsgenetisk undersøgelse sammen med mor og barn, hvis der i øvrigt er forhold, der i høj grad taler for, at han er barnets far. Viser det sig efter retsgenetiske undersøgelser, at manden ikke er faren, vil sagen kunne afsluttes med, at genoptagelse afslås.

Er barnet ikke myndigt, skal barnets værge varetage barnets interesser, når det overvejes at benytte retsgenetiske undersøgelser inden en eventuel genoptagelse af sagen. Der skal derfor som udgangspunkt beskikkes en værge for barnet. Beskikkelse af en værge sker efter reglerne i § 47 i værgemålsloven. Værgen

bør være én af Familieretshusets faste, professionelle værger. Afhængig af barnets modenhed afholder værgeren en samtale med barnet. Værgeren afgiver efter mødet med barnet en indstilling til spørgsmålet om genoptagelse. Barnets holdning tillægges betydelig vægt.

Er barnet myndigt, følger det af § 21, stk. 3, i børneloven, at genoptagelse ikke kan ske mod dets vilje. Det indebærer, at Familieretshuset i disse tilfælde skal indhente en udtalelse fra barnet.

9.2. Faderskab eller medmoderskab er registreret eller fastslået ved anerkendelse eller afgørelse, og der er enighed om genoptagelse

§ 22 i børneloven regulerer spørgsmålet om genoptagelse i tilfælde, hvor faderskab eller medmoderskab er registreret eller fastslået ved anerkendelse eller afgørelse, men hvor moren eller hendes dødsbo, barnet eller dets værge eller dødsbo, og faren eller hans dødsbo eller medmoderen eller hendes dødsbo i enighed anmoder om genoptagelse. Det er således en betingelse, at de to forældre og barnet alle ønsker, at sagen genoptages. Hvis kun én eller to af parterne anmoder om genoptagelse, vil sagen eventuelt kunne genoptages efter § 24 i børneloven, jf. punkt 9.4.

Et barn, der er myndigt, skal selv tage stilling til genoptagelsen.

Er barnet ikke myndigt, skal der beskikkes en værge for barnet. Forældre kan som forældremyndighedsindehaver(-e) ikke på vegne af barnet tilkendegive, om barnet ønsker, at sagen skal genoptages. Beskikkelse af en værge sker efter reglerne i § 47 i værgemålsloven. Værgeren bør være én af Familieretshusets faste, professionelle værger.

Endvidere er det efter § 22, stk. 2, i børneloven en betingelse for genoptagelse, at det sandsynliggøres, at en anden mand eller kvinde kan blive barnets far eller medmor. Formuleringen indebærer, at der stilles større krav end efter lovens § 21. Det skyldes, at barnet i tilfælde omfattet af § 22 allerede har en far eller medmor. Betingelsen vil f.eks. være opfyldt, hvor tredjemand på forhånd tilkendegiver, at den pågældende vil anerkende faderskabet eller medmoderskabet, hvis den hidtidige far eller medmor udelukkes ved retsgenetisk bevis eller lignende. Hvis en anden mand eller kvinde ikke på forhånd tilkendegiver dette, bør anmodning om genoptagelse i almindelighed afslås, medmindre der foreligger oplysninger, der sandsynliggør, at tredjemand kan anses som barnets far efter § 20 i børneloven.

§ 22 indeholder ingen tidsmæssige grænser. Er betingelserne opfyldt, skal der således ske genoptagelse, uanset hvornår anmodningen herom fremsættes.

Som led i undersøgelsen af, om sagen bør genoptages, kan Familieretshuset opfordre en mand, der kan blive barnets far, til at medvirke ved en retsgenetisk undersøgelse sammen med mor og barn, hvis der i øvrigt er forhold, der i høj grad taler for, at han er barnets far. Viser det sig efter retsgenetiske undersøgelser, at manden ikke er faren, kan sagen afsluttes ved, at genoptagelse afslås.

Er barnet ikke myndigt, skal barnets værge varetage barnets interesser, når det overvejes at benytte retsgenetiske undersøgelser inden en eventuel genoptagelse af sagen. Der skal derfor som udgangspunkt beskikkes en værge for barnet. Beskikkelse af en værge sker efter reglerne i § 47 i værgemålsloven. Værgeren bør være én af Familieretshusets faste, professionelle værger. Afhængig af barnets modenhed afholder værgeren en samtale med barnet. Værgeren afgiver efter mødet med barnet en indstilling til spørgsmålet om genoptagelse. Barnets holdning tillægges betydelig vægt.

Efter § 36, stk. 3, i børneloven kan § 22 i børneloven anvendes, selvom barnet er født før den 1. juli 2002, hvor børneloven trådte i kraft.

Dette er imidlertid ikke ensbetydende med, at Familieretshuset ved en anmodning om genoptagelse af en faderskabssag, for så vidt angår et barn, der er født før den 1. juli 2002, altid skal behandle sagen efter § 22 i børneloven. Der skal således for børn født før lovens ikrafttræden foreligge en vis sandsynlighed for, at betingelserne i § 22 i børneloven er opfyldt, dvs. enighed mellem alle tre parter samt sandsynlighed for, at en anden mand kan blive barnets far, før Familieretshuset kan behandle genoptagelsesspørgsmålet. Hvis det derimod er åbenbart, at betingelserne ikke er opfyldt, bør parterne henvises til at indlede sagen direkte ved retten, jf. de før 1. juli 2002 gældende regler i retsplejelovens § 456 r, som fortsat finder anvendelse for børn født før denne dato. Disse sager behandles hverken af Familieretshuset eller familieretten.

9.3. Fejl i forbindelse med registrering af faderskabet eller medmoderskabet

§ 23 i børneloven regulerer spørgsmålet om genoptagelse i tilfælde, hvor der i forbindelse med registrering af faderskabet eller medmoderskabet er sket fejl, der kan have haft betydning for, hvem der er registreret som barnets far eller medmor. Der sigtes navnlig til tilfælde, hvor der er sket personforveksling eller skrivefejl m.v., således at en forkert mand eller kvinde er registreret som barnets far eller medmor.

I så fald skal sagen efter § 23, stk. 1, genoptages efter anmodning fra moren eller hendes dødsbo, barnets værge eller dets dødsbo, den registrerede far eller hans dødsbo, eller den registrerede medmor eller hendes dødsbo. Genoptagelse vil også kunne kræves af den mand eller kvinde, der som følge af fejlen ikke er blevet registreret som far eller medmor, eller dennes dødsbo.

Et barn, der er myndigt, skal selv tage stilling til genoptagelsen.

Som led i undersøgelsen af, om sagen bør genoptages, kan Familieretshuset opfordre en mand, der kan blive barnets far, til at medvirke ved en retsgenetisk undersøgelse sammen med mor og barn, hvis der i øvrigt er forhold, der i høj grad taler for, at han er barnets far. Viser det sig efter retsgenetiske undersøgelser, at manden ikke er faren, kan sagen afsluttes ved, at genoptagelse afslås.

Er barnet ikke myndigt, skal barnets værge varetage barnets interesser, når det overvejes at benytte retsgenetiske undersøgelser inden en eventuel genoptagelse af sagen. Der skal derfor som udgangspunkt beskikkes en værge for barnet. Beskikkelse af en værge sker efter reglerne i § 47 i værgemålsloven. Værgen bør være én af Familieretshusets faste, professionelle værger. Afhængig af barnets modenhed afholder værgen en samtale med barnet. Værgen afgiver efter mødet med barnet en indstilling til spørgsmålet om genoptagelse. Barnets holdning tillægges betydelig vægt.

Hvis Familieretshuset bliver opmærksom på fejl, der kan have haft betydning for, hvem der er registreret som barnets far eller medmor, kan Familieretshuset ikke selv berigtige fejlen. Familieretshuset bør i denne situation straks underrette parterne om fejlen. Herved overlades det til parterne at tage stilling til, om der skal fremsættes anmodning om genoptagelse af sagen.

Fristen for genoptagelse er efter bestemmelsen tre år regnet fra barnets fødsel. Efter udløbet af denne frist kan genoptagelse kun ske, hvis der foreligger ganske særlige omstændigheder, jf. § 25 i børneloven.

Opdages fejlen inden udløb af seks måneders-fristen i §§ 5-6 a i børneloven, kan spørgsmålet omvendt altid og uafhængigt af § 23 i børneloven prøves efter disse bestemmelser. Der henvises til punkt 8.

I § 23, stk. 2, i børneloven er det som en undtagelse fastsat, at en genoptagelsessag ikke kan rejses af den registrerede far eller medmor eller dennes dødsbo, hvis faren eller medmoren med kendskab til eller formodning om den skete fejl har anerkendt barnet ved at behandle det som sit. Det samme gælder for moren og hendes dødsbo, hvis hun under tilsvarende omstændigheder har ladet den registrerede far eller

medmor behandle barnet som sit. Bestemmelsen finder således ikke anvendelse, hvis den pågældende ikke har haft kendskab til eller formodning om den skete fejl.

Bestemmelsen lovfæster den såkaldte anerkendelseslære og indebærer, at hverken moren, faren eller medmoren vilkårligt kan fratage barnet dets hidtidige far eller medmor. Der skal foretages en samlet vurdering af, om det under de foreliggende omstændigheder kan anses for rimeligt at lade moren eller den registrerede far eller medmor anfægte det registrerede faderskab eller medmoderskab.

§ 23, stk. 3, i børneloven indeholder en regel om, at morens ægtefælle eller registrerede partner, som efter § 6 b i børneloven skal have meddelelse om barnets fødsel, kan forlange sagen genoptaget, hvis meddelelsen ikke inden fem måneder efter barnets fødsel er kommet frem til den pågældende. Fristen for genoptagelse er også her fastsat til tre år regnet fra barnets fødsel, dog således at anmodningen tillige skal fremsættes uden ugrundet ophold efter, at den pågældende har fået kendskab til barnets fødsel.

9.4. Faderskab eller medmoderskab er registreret eller fastslået ved anerkendelse eller afgørelse, og der foreligger nye oplysninger

§ 24 i børneloven regulerer spørgsmålet om genoptagelse i tilfælde, hvor faderskabet eller medmoderskabet allerede er registreret eller fastslået ved anerkendelse eller afgørelse, men hvor der efterfølgende er kommet nye oplysninger frem.

Efter § 24, stk. 1, kan moren eller hendes dødsbo, barnets værge eller dets dødsbo, faren eller hans dødsbo, eller medmoren eller hendes dødsbo anmode om genoptagelse af sagen, hvis der er fremkommet oplysninger om omstændigheder, der kan antages at ville give sagen et andet udfald, eller der i øvrigt er særlig anledning til at antage, at sagen vil få et andet udfald.

Et barn, der er myndigt, skal selv tage stilling til genoptagelsen.

Er barnet ikke myndigt, skal der beskikkes en værge for barnet. En forælder, der er forældremyndighedsindehaver og dermed værge for barnet, kan ikke på vegne af barnet tilkendegive, om barnet ønsker, at sagen om faderskab eller medmoderskab skal genoptages. Beskikkelse af en værge sker efter reglerne i § 47 i værgemålsloven. Værgen bør være én af Familieretshusets faste, professionelle værger. Afhængig af barnets modenhed afholder værgen en samtale med barnet. Værgen afgiver efter mødet med barnet en indstilling til spørgsmålet om genoptagelse. Barnets holdning tillægges betydelig vægt.

§ 24 i børneloven forudsætter i modsætning til § 22 i børneloven ikke, at der er enighed mellem parterne om genoptagelsesspørgsmålet.

Anmodningen om genoptagelse skal fremsættes inden tre år efter barnets fødsel. Overskrides denne frist, kan sagen kun genoptages under de helt særlige omstændigheder, som er nævnt i § 25 i børneloven. Der henvises til punkt 9.5.

Det er en betingelse for genoptagelse, at der er fremkommet oplysninger om omstændigheder, der kan antages at ville give sagen et andet udfald, eller der i øvrigt er særlig anledning til at antage, at sagen nu vil få et andet udfald. Der sigtes navnlig til tilfælde, hvor der nu er mulighed for, at en anden mand eller kvinde kan blive far eller medmor.

Bestemmelsen hjemler ikke noget krav på genoptagelse, selvom de nævnte betingelser er opfyldt. Afgørelsen om genoptagelse beror således på et samlet skøn, hvor navnlig de forhold, der opregnes i § 24, stk. 2, indgår. Der skal således bl.a. lægges vægt på følgende:

– Hvor lang tid der er gået siden barnets fødsel.

- Om synspunkterne i anerkendelseslæren (se punkt 9.3.) gør sig gældende.
- Om der er udvist passivitet fra den pågældendes side.
- Om det må forventes, at barnet, hvis sagen genoptages, vil få en anden far eller medmor.

Som led i undersøgelsen af, om sagen bør genoptages, kan Familieretshuset opfordre en mand, der kan blive barnets far, til at medvirke ved en retsgenetisk undersøgelse sammen med mor og barn, hvis der i øvrigt er forhold, der i høj grad taler for, at han er barnets far. Viser det sig efter retsgenetiske undersøgelser, at manden ikke er faren, kan sagen afsluttes ved, at genoptagelse afslås.

9.5. Genoptagelse ved overskridelse af tre års-fristen i §§ 23 og 24 i børneloven

§ 25 i børneloven regulerer spørgsmålet om genoptagelse i tilfælde som nævnt i §§ 23 og 24 i børneloven, hvor tre års-fristen er overskredet.

I disse tilfælde er det, udover at de almindelige betingelser i de nævnte bestemmelser skal være opfyldt, en betingelse for genoptagelse,

- at der kan anføres ganske særlige grunde til, at anmodningen om genoptagelse ikke er fremsat tidligere,
- at omstændighederne i øvrigt i høj grad taler for genoptagelse, og
- at det må antages, at en fornyet behandling af sagen ikke vil medføre væsentlige ulemper for barnet.

Bestemmelsen tager bl.a. sigte på arvesager, hvor spørgsmålet om, hvem der er rette arvinger, bliver rejst. I sådanne tilfælde, hvor væsentlige hensyn kan tale for, at spørgsmålet om faderskab eller medmoderskab bringes i orden, må der navnlig lægges vægt på, om barnet nu har en sådan alder, at der ikke på urimelig måde gribes ind i dets opvækst og almindelige forhold. Endvidere må der bl.a. lægges vægt på baggrunden for, at sagen ikke er rejst tidligere.

I forbindelse med vurderingen af, om genoptagelse vil medføre væsentlige ulemper for barnet, vil det ofte være nødvendigt at inddrage barnet. Der bør i almindelighed holdes samtale med børn over 12 år, medmindre dette må antages at være til skade for barnet, eller samtalen må antages at være uden betydning for afgørelsen. Er barnet under 12 år, må det bero på en konkret vurdering af barnets modenhed m.v., om samtale bør holdes, eller om barnets holdning til spørgsmålet kan afklares på anden vis.

Det er efter bestemmelsen ikke en betingelse for genoptagelse, at barnet giver samtykke, men barnets eventuelle holdning forudsættes afhængig af barnets modenhed og omstændighederne i øvrigt tillagt betydelig vægt.

Kompetencen til at anmode om genoptagelse efter § 25 tilkommer de personer m.v., som er nævnt i §§ 23 og 24 i børneloven. Er barnet myndigt, kan barnet på egen hånd anmode om genoptagelse.

Som led i undersøgelsen af, om sagen bør genoptages, kan Familieretshuset opfordre en mand, der kan blive barnets far, til medvirke ved en retsgenetisk undersøgelse sammen med mor og barn, hvis der i øvrigt er forhold, der i høj grad taler for, at han er barnets far. Viser det sig efter retsgenetiske undersøgelser, at manden ikke er faren, kan sagen afsluttes ved, at genoptagelse afslås.

Er barnet ikke myndigt, skal barnets værge varetage barnets interesser, når det overvejes at benytte retsgenetiske undersøgelser inden en eventuel genoptagelse af sagen. Der skal derfor som udgangspunkt beskikkes en værge for barnet. Beskikkelse af en værge sker efter reglerne i § 47 i værgemålsloven. Værgen bør være én af Familieretshusets faste, professionelle værger. Afhængig af barnets modenhed afholder

værgen en samtale med barnet. Værgen afgiver efter mødet med barnet en indstilling til spørgsmålet om genoptagelse. Barnets holdning tillægges betydelig vægt.

10. Behandling med assisteret reproduktion og insemination

10.1. Faderskab og medmoderskab ved behandling med assisteret reproduktion og insemination

Reglerne om faderskab og medmoderskab ved assisteret reproduktion og insemination uden deltagelse af en sundhedsperson findes i kapitel 5 i børneloven.

Sundhedsperson skal i denne forbindelse forstås i overensstemmelse med lov om assisteret reproduktion i forbindelse med behandling, diagnostik og forskning m.v. (herefter kaldet lov om assisteret reproduktion). Hvis der er i tvivl om, hvorvidt den, der har foretaget behandlingen eller er ansvarlig herfor, er en sundhedsperson, kan spørgsmålet forelægges for sundhedsmyndighederne.

10.1.1. Behandling med assisteret reproduktion

Reglerne om faderskab og medmoderskab ved behandling med assisteret reproduktion er udformet i nær sammenhæng med lov om assisteret reproduktion.

§ 27, stk. 1, i børneloven regulerer den faderskabsretlige stilling for ægtemænd og mandlige partnere (samlevende) i tilfælde, hvor moren er blevet behandlet med assisteret reproduktion af en sundhedsperson eller under en sundhedspersons ansvar. Det er efter bestemmelsen uden betydning, om behandlingen af kvinden er sket med mandens egen sæd, eller om hun i stedet er blevet behandlet med sæd fra en kendt eller en anonym sæddonor. Det afgørende er alene, om ægtemanden eller partneren har givet samtykke til behandlingen og erklæret at skulle være barnets far som beskrevet nedenfor, og om barnet må antages at være blevet til ved behandlingen.

Bestemmelsen bygger på en formodning om, at barnet er blevet til ved behandlingen med assisteret reproduktion, og at ægtemanden eller den mandlige partner derfor skal anses som far til barnet.

En anonym sæddonor er en mand, som har doneret sin sæd til en videre ubestemt kreds af kvinder, og hvor manden ikke kender identiteten på den eller de kvinder, der skal behandles med assisteret reproduktion med sæden. En kendt sæddonor er i børnelovens forstand en mand, som har doneret sin sæd til brug for behandling med assisteret reproduktion af en bestemt kvinde.

Derudover regulerer § 27, stk. 1, i børneloven også retsstillingen for morens kvindelige ægtefælle, registrerede partner eller kvindelige partner, når moren er blevet behandlet med assisteret reproduktion af en sundhedsperson eller under en sundhedspersons ansvar. Ligesom ved faderskab efter bestemmelsen anses morens kvindelige ægtefælle, registrerede partner eller kvindelige partner som barnets medmor, hvis moren er blevet behandlet med assisteret reproduktion af en sundhedsperson eller under en sundhedspersons ansvar, hvis hendes partner skriftligt har givet samtykke til behandlingen og erklæret, at hun skal være barnets medmor som beskrevet nedenfor, og barnet må antages at være blevet til ved behandlingen. Dette gælder dog kun situationer, hvor moren er blevet behandlet med sæd fra en anonym donor.

Efter § 27, stk. 1, er det en betingelse, at morens ægtefælle, registrerede partner eller partner har givet samtykke til behandlingen med assisteret reproduktion. Samtykket skal være skriftligt og indeholde en erklæring om, at manden skal være barnets far, eller at kvinden skal være barnets medmor. Samtykke og erklæring skal afgives på en godkendt blanket, jf. § 20 i fader- og medmoderskabsbekendtgørelsen. Dette er nærmere beskrevet nedenfor.

Hvis der er tale om et kvindeligt par og en kendt sæddonor, gælder bestemmelsen efter § 27, stk. 1, ikke, jf. nedenfor.

10.1.2. Insemination uden deltagelse af en sundhedsperson

§ 27, stk. 2, i børneloven regulerer spørgsmålet om faderskab og medmoderskab, når en kvinde er blevet insemineret uden deltagelse af en sundhedsperson.

Det følger af bestemmelsen, at hvis en kvinde er blevet insemineret uden deltagelse af en sundhedsperson, anses hendes ægtefælle, registrerede partner eller partner som barnets far eller medmor, hvis denne har givet samtykke til inseminationen, og barnet må antages at være blevet til ved inseminationen. Samtykket skal indeholde en erklæring om, at manden skal være barnets far, eller at kvinden skal være barnets medmor. Samtykket og erklæringen skal afgives på en blanket, der skal indsendes til Familieretshuset. Dette er nærmere beskrevet nedenfor.

Det er efter bestemmelsen uden betydning, om inseminationen af kvinden er sket med mandens egen sæd, eller om hun i stedet er blevet behandlet med sæd fra en kendt eller en anonym sæddonor.

Hvis der er tale om et kvindeligt par og en kendt sæddonor, gælder bestemmelsen efter § 27, stk. 2, ikke, jf. nedenfor.

Det bemærkes, at der ved ”insemination” i børnelovens forstand forstås en insemination, som de involverede selv foretager uden en sundhedspersons deltagelse, hvilket vil sige situationer, hvor inseminationen hverken er foretaget af en sundhedsperson eller under en sundhedspersons ansvar.

10.1.3. Et kvindeligt par og en kendt sæddonor

§ 27 a, stk. 1 og 2, i børneloven indeholder regler om faderskab og medmoderskab i situationer, hvor en kvinde, der er gift med en kvinde, har en registreret partner eller en kvindelig partner, er blevet behandlet med assisteret reproduktion af en sundhedsperson eller under en sundhedspersons ansvar med sæd fra en kendt mand. Det vil sige en mand, som har doneret sæden til netop denne bestemte kvinde.

I sådanne situationer, hvor alle tre involverede parter er enige om behandlingen med assisteret reproduktion, anses manden, som har leveret sæden, efter § 27 a, stk. 1, som barnets far, hvis barnet må antages at være blevet til ved denne behandling, og manden skriftligt har erklæret, at han skal være barnets far. Endvidere skal morens eventuel ægtefælle eller registreret partner have givet skriftligt samtykke til, at moren behandles med assisteret reproduktion. Med dette samtykke accepterer ægtefællen eller den registrerede partner, at sæddonor skal være barnets far.

Det følger af lovens § 1 a, stk. 1, at sæddonor registreres som far til et barn, der fødes af en kvinde, der er gift med en kvinde eller har en registreret partner, når betingelserne i § 27 a, stk. 1, er opfyldt. Registrering af faderskabet foretages af personregisterføreren i forbindelse med registreringen af barnets fødsel.

Efter § 27 a, stk. 2, anses manden dog ikke som far til barnet, hvis alle tre parter skriftligt erklærer, at ægtefællen, den registrerede partner eller den kvindelige partner skal være barnets medmor. Denne erklæring supplerer samtykket efter stk. 1 til selve behandlingen med assisteret reproduktion og omfatter således også spørgsmålet om forældreskabet til barnet. Ved afgivelse af denne erklæring anses ægtefællen, den registrerede partner eller den kvindelige partner som barnets medmor. Samtykket og erklæringen skal afgives på en blanket, jf. nedenfor.

§ 27 a, stk. 3 og 4, i børneloven indeholder tilsvarende regler om faderskab og medmoderskab i situationer, hvor en kvinde, der er gift med en kvinde, har en registreret partner eller en kvindelig partner, er blevet insemineret uden deltagelse af en sundhedsperson med sæd fra en kendt mand.

Hvis de tre involverede parter er enige om inseminationen, anses manden efter § 27 a, stk. 3, som barnets far, hvis barnet må antages at være blevet til ved denne insemination, og manden skriftligt har erklæret, at

han skal være barnets far. Endvidere skal morens eventuel ægtefælle eller registrerede partner have givet skriftligt samtykke til inseminationen. Med dette samtykke accepterer ægtefællen eller den registrerede partner, at sæddonor skal være barnets far.

Det følger af lovens § 1 a, stk. 1, at sæddonor registreres som far til et barn, der fødes af en kvinde, der er gift med en kvinde eller har en registreret partner, når betingelserne i § 27 a, stk. 3, er opfyldt. Registrering af faderskabet foretages af personregisterføreren i forbindelse med registreringen af barnets fødsel.

Manden anses dog ikke som far til barnet, hvis alle tre parter skriftligt erklærer, at morens ægtefælle, registrerede partner eller kvindelige partner skal være barnets medmor, jf. § 27 a, stk. 4. Denne erklæring supplerer samtykket efter stk. 3 til selve inseminationen og omfatter således også spørgsmålet om forældreskabet til barnet. Ved afgivelse af denne erklæring anses ægtefællen, den registrerede partner eller den kvindelige partner som barnets medmor.

Endelig fremgår det af § 27 a, stk. 5, at erklæring og samtykke efter § 27 a, stk. 3 og 4, skal afgives på en blanket, der skal indsendes til Familieretshuset. Dette er nærmere beskrevet nedenfor.

Det bemærkes, at fødes et barn af en kvinde, der er gift med en kvinde eller har en registreret partner, er udgangspunktet, at ægtefællen eller partneren anses som medmor til barnet og registreres som sådan i forbindelse med registreringen af barnets fødsel, jf. børnelovens § 3 a, stk. 1. Om registrering af faderskab efter § 1 a, stk. 1, i disse situationer henvises til vejledning om registrering af faderskab og medmoderskab.

10.1.4. En enlig kvinde og en sæddonor

Det fremgår af § 27 b, stk. 1, i børneloven, at en kendt sæddonor anses som far til et barn, der med hans sæd er blevet til ved behandling med assisteret reproduktion af en anden kvinde end hans ægtefælle eller partner, hvis følgende fire betingelser er opfyldt:

- 1) Behandlingen med assisteret reproduktion er foretaget af en sundhedsperson eller under en sundhedspersons ansvar.
- 2) Manden har skriftligt givet samtykke til, at en bestemt kvinde modtager behandlingen.
- 3) Barnet må antages at være blevet til ved denne behandling.
- 4) Manden har skriftligt erklæret, at han skal være barnets far.

Efter § 27 b, stk. 2, finder bestemmelsen også anvendelse, hvis barnet er blevet til ved insemination med sæddonorens sæd uden deltagelse af en sundhedsperson. Således kan en kvinde og en mand aftale, at manden skal være sæddonor og retlig far til hendes barn, når kvinden insemineres med mandens sæd uden deltagelse af en sundhedsperson.

§ 27 b omfatter ikke situationer, der er omfattet af §§ 27 og 27 a i børneloven. Anvendelsesområdet for § 27 b er typisk situationer, hvor en kvinde, der ikke er gift, og som ikke har en registreret partner eller en partner, ønsker at blive gravid ved hjælp af sæd fra en bestemt mand. I sådanne situationer anses manden som far til barnet.

10.1.5. Erklæringer om faderskab og medmoderskab ved assisteret reproduktion og insemination uden deltagelse af en sundhedsperson

De samtykker og erklæringer, der nævnes i § 27, stk. 1, § 27 a, stk. 1 og 2, og § 27 b, stk. 1, skal afgives, inden behandlingen med assisteret reproduktion iværksættes. Dermed er parternes retlige status i forhold

til barnet fastlagt, når behandlingen med assisteret reproduktion foretages. Disse erklæringer kan senere danne grundlag for anerkendelse af faderskab eller medmoderskab efter § 14, stk. 4-6, i børneloven samt for afgørelse om faderskab eller medmoderskab efter § 20, stk. 4 eller 5, i børneloven.

Erklæring og samtykke efter § 27, stk. 2, § 27 a, stk. 3 og 4, vil derimod også kunne indgås og indsendes til Familieretshuset efter gennemført insemination uden deltagelse af en sundhedsperson.

Faderskab eller medmoderskab efter § 27, stk. 1, § 27 a, stk. 1 og 2, og § 27 b, stk. 1, er betinget af, at der inden behandlingen med assisteret reproduktion er givet skriftligt samtykke til eller erklæring om faderskab eller medmoderskab. Den omstændighed, at der ved en fejl eller forglemmelse ikke er givet skriftligt samtykke eller erklæring, er ikke ensbetydende med, at den pågældende ikke kan anses for barnets far eller medmor. Der er således ikke noget til hinder for, at Familieretshuset eller familieretten ud fra en samlet vurdering af sagen konkluderer, at den pågældende havde samtykket til behandlingen med assisteret reproduktion og erklæret at skulle være henholdsvis far eller medmor til barnet.

Børnelovens §§ 27, 27 a og 27 b er ikke til hinder for, at behandlingen med assisteret reproduktion eller inseminationen først foretages efter sæddonors død med den virkning, at sæddonor anses som far til barnet. Det vil således afhænge af samtykket til behandlingen med assisteret reproduktion og inseminationen, om den kan gennemføres efter sæddonors død. Det bemærkes, at efter § 94 i arveloven tilkommer arveret den, som lever ved arveladerens død, eller som er undfanget forinden og senere bliver levende født, medmindre andet er bestemt ved testamente. Et barn, der er blevet til ved behandling med assisteret reproduktion eller en insemination, der er foretaget efter sæddonors død, har således ikke arveret efter sæddonor, medmindre andet er bestemt ved testamente.

Hvis der rejses en sag om faderskab eller medmoderskab, f.eks. fordi tredjemand gør gældende, at han er barnets far, jf. § 6, stk. 1, i børneloven, vil der normalt ikke opstå vanskeligheder i relation til faderskabet, hvis moren er behandlet med assisteret reproduktion eller insemination med hendes ægtemands eller partners sæd. Selv i tilfælde, hvor det lægges til grund, at moren i den periode, hvor hun blev gravid, har haft et seksuelt forhold til tredjemand, kan retsgenetiske undersøgelser normalt vise, om det er ægtemanden, partneren eller tredjemand, der er barnets far.

Er moren befrugtet med sæd fra en anonym sæddonor, er det ikke muligt at undersøge donoren som beskrevet nedenfor under afsnit 10.2. om sæddonorens faderskabsretlige stilling. Det vil imidlertid i sådanne tilfælde normalt gennem retsgenetiske undersøgelser af en mand, der påstår, at han er far til barnet, kunne konstateres, om dette er tilfældet.

Hvis en del af en sæddonation fra en anonym donor stadig er i behold, kan der eventuelt foretages en retsgenetisk undersøgelse af sæden for at konstatere, om barnet er blevet til ved denne sæd. Dette kan have betydning for sagen i relation til den person, der på baggrund af morens behandling med assisteret reproduktion eller insemination med denne sæd har erklæret at skulle være barnets far eller medmor.

Er de nævnte retsgenetiske undersøgelser ikke mulige, bygger bestemmelsen på en formodning for, at barnet er blevet til ved behandlingen med assisteret reproduktion eller inseminationen. Morens ægtefælle, registrerede partner eller partner skal derfor i sådanne tilfælde anses som far eller medmor til barnet, medmindre der på anden måde er helt særlige holdepunkter for, at tredjemand er barnets far eller medmor.

Det bemærkes, at § 27, stk. 1, § 27 a, stk. 1 og 2, og § 27 b, stk. 1, i børneloven kun finder anvendelse for børn, der er blevet til ved behandling med assisteret reproduktion, hvis samtykke til behandling med assisteret reproduktion og erklæring om at skulle være barnets far eller medmor er afgivet den 1. december 2013 eller derefter. Er barnet ikke omfattet af § 27, stk. 1, § 27 a, stk. 1 og 2, og § 27 b, stk.

1, skal faderskabet til barnet afgøres efter de hidtil gældende bestemmelser i §§ 27 og 28 i børneloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1047 af 8. november 2012.

Tilsvarende bemærkes det, at § 27, stk. 2, § 27 a, stk. 3-5, og § 27 b, stk. 2, i børneloven kun finder anvendelse for børn, der er blevet til ved insemination uden deltagelse af en sundhedsperson, hvis samtykke til inseminationen og erklæring om at skulle være barnets far eller medmor er afgivet den 2. september 2024 eller derefter. Er barnet på grund af denne skæringsdato ikke omfattet af § 27, stk. 2, § 27 a, stk. 3-5, og § 27 b, stk. 2, skal faderskabet eller medmoderskabet til barnet afgøres efter de hidtil gældende bestemmelser i børneloven.

Hvis betingelserne for at fastslå medmoderskab efter de tidligere gældende regler herom i børneloven ikke er opfyldt, vil et medmoderskab kunne etableres efter reglerne om stedbarnsadoption i adoptionsloven. Der henvises til vejledning om adoption. Dette kan f.eks. være tilfældet, hvis et kvindeligt par havde gennemført en hjemmeinsemination uden deltagelse af en sundhedsperson.

10.2. Sæddonorens faderskabsretlige stilling

Det fremgår af § 27 c i børneloven, at en sæddonor i sager, der ikke er omfattet af §§ 27, 27 a eller 27 b i børneloven, anses som far til et barn, der med hans sæd er blevet til ved behandling med assisteret reproduktion eller ved insemination uden deltagelse af en sundhedsperson, medmindre sæden er anvendt uden hans viden eller efter hans død.

Uanset ordlyser finder § 27 c anvendelse, når barnet er blevet til ved, at en mand har haft samleje med barnets mor, og når en mand uden for "sundhedssystemet" har overdraget sin sæd til en kvinde, der er blevet gravid ved hjælp af denne sæd ved en såkaldt hjemmeinsemination, medmindre en anden mand eller en kvinde i overensstemmelse med §§ 27 eller 27 b har erklæret at skulle være barnets far eller medmor. Bestemmelsen indebærer således, at den mand, der har leveret sæden, i de omhandlede situationer anses som far til barnet. Efter § 28 i børneloven anses en sæddonor som udgangspunkt ikke som far til et barn, der er blevet til ved behandling med assisteret reproduktion, hvis sæden er doneret til et vævscenter, der distribuerer sæd, en sundhedsperson eller en person, der arbejder under en sundhedspersons ansvar. Bestemmelsen skal sikre, at en sæddonor inden for sundhedssystemet ikke risikerer at blive far til et barn, der er blevet til ved behandling med assisteret reproduktion med hans sæd.

§ 28 gælder ikke i situationer, hvor en sæddonor efter § 27, § 27 a, stk. 1, eller § 27 b anses som far til barnet. Efter disse bestemmelser er det en betingelse for at anse en sæddonor som far til barnet, at han har erklæret, at han skal være barnets far.

I situationer, hvor det på baggrund af morens oplysninger om, hvem der som sæddonor er eller kan være far til barnet, må anses for umuligt at finde donoren, kan Familieretshuset henlægge sagen. Dette vil f.eks. være tilfældet, hvis det må antages, at moren ikke tilbageholder oplysninger, men at hun simpelthen ikke ved eller ikke kan få oplyst, hvem der kan være faren. Der henvises til punkt 7.2.

10.3. Behandlingen af sager om faderskab eller medmoderskab, hvor moren er behandlet med assisteret reproduktion eller insemineret

Det følger af § 29 i børneloven, at de almindelige regler i kapitel 1-4 i loven med de ændringer, der følger af lovens §§ 27-28, finder tilsvarende anvendelse i sager om faderskab eller medmoderskab ved behandling med assisteret reproduktion eller insemination.

Det betyder bl.a., at faderskabet eller medmoderskabet til et barn, som er blevet til ved behandling med assisteret reproduktion eller insemination, kan registreres efter de almindelige regler i kapitel 1 eller 1 a, og at der kan rejses sag om faderskab eller medmoderskab inden for seks måneder, jf. § 5, stk. 1. Den

tredjemand, der mener, at vedkommende er far eller medmor til barnet, kan få spørgsmålet prøvet efter reglerne i §§ 6 og 6 a.

Rejses der sag om faderskab eller medmoderskab, gælder de almindelige regler herom i kapitel 2 og 3. Genoptagelse kan ske efter reglerne i kapitel 4.

11. Adoption

Selvom en mor ønsker at bortadoptere sit barn, skal faderskabet eller medmoderskabet til barnet søges fastslået. De almindelige regler i børneloven finder således også anvendelse, når en mor vil bortadoptere sit barn. Uanset ønsket om bortadoption skal moren derfor oplyse, hvem der er eller kan være far eller medmor til barnet.

Dette skyldes både hensynet til den mulige far eller medmor og barnet. Faren eller medmoren får ved fastslåelse af faderskabet eller medmoderskabet mulighed for at udtale sig om den påtænkte bortadoption. Endvidere får barnet mulighed for på et senere tidspunkt at få kendskab til identiteten af sin far eller medmor, hvis barnet måtte ønske det.

Efter § 8 i adoptionsloven kan moren ikke give samtykke til adoption før tre måneder efter fødslen. Vægtige hensyn til barnet taler således for, at adoptionen gennemføres så hurtigt som muligt efter, at barnet er tre måneder gammelt.

Det er derfor vigtigt, at Familieretshuset i disse tilfælde tilrettelægger behandlingen af sagen om faderskab eller medmoderskab på en sådan måde, at sagen kan afsluttes hurtigt. Familieretshuset bør derfor efter § 4 i børneloven indlede sag om faderskab eller medmoderskab inden fødslen, så snart Familieretshuset modtager underretning om, at en mor påtænker at bortadoptere sit ufødte eller nyfødte barn, eller at kommunen har indledt en sag om adoption af barnet uden samtykke. Familieretshuset bør i så fald hurtigst muligt søge afklaret, hvem der er eller kan være far eller medmor til barnet. Et eventuelt møde med moren herom kan afholdes inden barnets fødsel.

Familieretshuset bør overveje at lade en børnesagkyndig gennemføre samtalen med moren. Dette skal ses i lyset af den tilstand, som moren kan befinde sig i.

Der henvises i det hele til vejledning om frigivelse af børn til national adoption.

11.1. Moren oplyser, at hun har haft seksuelt forhold til en eller flere mænd

Hvis moren oplyser, at hun har haft seksuelt forhold til en eller flere mænd i den periode, hvor hun blev gravid, bør Familieretshuset straks indkalde de pågældende til et møde.

Anerkendes faderskabet til barnet, kan faderskabssagen afsluttes på det foreliggende grundlag.

Anerkendes faderskabet ikke, bør Familieretshuset opfordre parterne til at medvirke ved retsgenetiske undersøgelser, som bør gennemføres hurtigst muligt.

Familieretshuset kan kontakte Retsgenetisk Afdeling på Retsmedicinsk Institut på Københavns Universitet, som undersøger de udtagne prøver, for at få fremskyndet gennemførelsen af de retsgenetiske undersøgelser.

Familieretshuset bør på mødet vejlede den eller de pågældende mænd om, at de kan give samtykke til, at bortadoptionen gennemføres. Dette kan være aktuelt, hvis behandlingen af faderskabssagen trækker ud, f.eks. fordi der er problemer med at gennemføre møder med sagens parter eller med at identificere en

mulig far. Hvis alle mulige fædre erklærer sig indforståede hermed, kan adoptionen gennemføres uden at afvente faderskabssagens afslutning.

Gennemføres en adoption, selvom faderskabssagen endnu ikke er afsluttet, skal faderskabssagen i almindelighed fortsætte således, at det så vidt muligt fastslås, hvem der er barnets far. At faderskabet fastslås, berører ikke adoptionens gyldighed og vil som følge af adoptionen ikke have nogen retsvirkning for den pågældende mand, da barnet ikke vil have legal arveret efter ham, og han ikke vil have forsørgelsespligt over for barnet og normalt ikke vil have ret til samvær med barnet.

Viser retsgenetiske undersøgelser, at ingen af de udpegede faderskabsmuligheder kan være far til barnet, må Familieretshuset straks indkalde moren til et nyt møde, hvor hun skal oplyse, hvem der er eller kan være far til barnet.

Kan sagen ikke afsluttes ved anerkendelse af faderskabet, træffes afgørelse i sagen som udgangspunkt af Familieretshuset, jf. § 26 i Familieretshusloven. Sagen skal dog indbringes for familieretten til afgørelse efter lovens § 27, stk. 2, hvis sagen indeholder komplicerede juridiske eller faktiske problemstillinger, eller sagen behandles sammen med en sag, hvor familieretten skal træffe afgørelse. For så vidt angår sidstnævnte bemærkes, at sager om adoption, herunder om adoption uden samtykke, ikke behandles af familieretten. Der henvises til punkt 7.3.

Oversendes sagen til familieretten til afgørelse, bør Familieretshuset gøre familieretten opmærksom på, at moren ønsker at bortadoptere barnet, eller at barnet søges bortadopteret uden samtykke, således at familieretten også kan tilrettelægge en hurtig og effektiv behandling af sagen.

Ved bortadoption bør det undgås at udlevere oplysninger om barnet, herunder navnlig personnummer, til parterne, da de biologiske forældre ellers senere vil kunne identificere barnet og dermed adoptanterne.

11.2. Moren oplyser, at hun er blevet behandlet med assisteret reproduktion eller insemineret, og at en eller flere personer har erklæret at skulle være barnets far eller medmor

Hvis moren oplyser, at hun er behandlet med assisteret reproduktion, eller at hun er blevet insemineret uden deltagelse af en sundhedsperson, og at en eller flere personer har erklæret at skulle være barnets far eller medmor, bør Familieretshuset straks indkalde de pågældende til et møde.

Anerkendes faderskabet eller medmoderskabet til barnet, kan sagen afsluttes på det foreliggende grundlag.

Anerkendes faderskabet eller medmoderskabet ikke, må Familieretshuset hurtigst muligt foretage nærmere undersøgelser i sagen.

Familieretshuset bør endvidere på mødet vejlede den eller de mulige fædre eller medmødre om, at de kan give samtykke til, at bortadoptionen gennemføres, selvom faderskabet eller medmoderskabet ikke er fastslået. Dette kan være aktuelt, hvis behandlingen af sagen trækker ud, f.eks. fordi der er problemer med at gennemføre møder med sagens parter.

Hvis alle de mulige fædre eller medmødre erklærer sig indforstået hermed, kan adoptionen gennemføres uden at afvente afslutningen af sagen om faderskab eller medmoderskab.

Gennemføres en adoption, selvom sagen om faderskab eller medmoderskab endnu ikke er afsluttet, skal sagen om faderskab eller medmoderskab i almindelighed fortsætte, således at det så vidt muligt fastslås, hvem der er barnets far eller medmor. At faderskabet eller medmoderskabet fastslås berører ikke adoptionens gyldighed og vil som følge af adoptionen ikke have nogen retsvirkning for den pågældende

far eller medmor, da barnet ikke vil have legal arveret efter faren eller medmoren, som ikke vil have forsørgelsespligt over for barnet og normalt ikke vil have ret til samvær med barnet.

Viser de nærmere undersøgelser, at ingen af de udpegede faderskabs- eller medmoderskabsmuligheder kan være far eller medmor til barnet, må Familieretshuset straks indkalde moren til et nyt møde, hvor hun skal oplyse, hvem der er eller kan være far eller medmor til barnet.

Kan sagen ikke afsluttes ved anerkendelse af faderskabet, træffes afgørelse i sagen som udgangspunkt af Familieretshuset, jf. § 26 i Familieretshusloven. Sagen skal dog indbringes for familieretten til afgørelse efter lovens § 27, stk. 2, hvis sagen indeholder komplicerede juridiske eller faktiske problemstillinger, eller sagen behandles sammen med en sag, hvor familieretten skal træffe afgørelse. For så vidt angår sidstnævnte bemærkes, at sager om adoption, herunder om adoption uden samtykke, ikke behandles af familieretten. Der henvises til punkt 7.3.

Oversendes sagen til familieretten, bør Familieretshuset gøre familieretten opmærksom på, at moren ønsker at bortadoptere barnet, eller at barnet søges bortadopteret uden samtykke, således at familieretten også kan tilrettelægge en hurtig og effektiv behandling af sagen.

Ved bortadoption bør det undgås at udlevere oplysninger om barnet, herunder navnlig personnummer, til parterne, da moren og den anden forælder ellers senere vil kunne identificere barnet og dermed adoptanterne.

11.3. Ingen mand eller kvinde er oplyst som mulig far eller medmor

Er moren ude af stand til at oplyse, hvem der er eller kan være far til barnet, kan sagen om faderskab eller medmoderskab efter omstændighederne henlægges. Der henvises til punkt 7.2.

12. International kompetence

§ 456 b i retsplejeloven regulerer den internationale kompetence i sager om faderskab og medmoderskab. § 456 b finder også anvendelse på spørgsmål om Familieretshusets internationale kompetence, jf. § 19 i fader- og medmoderskabsbekendtgørelsen.

Efter § 456 b kan en sag om faderskab eller medmoderskab behandles i Danmark i følgende situationer:

- 1) Den, der har født barnet, eller barnet har bopæl i Danmark.
- 2) En person, som i medfør af § 456 e, stk. 1, nr. 3, i retsplejeloven er part i sagen, har bopæl eller ophold i Danmark, eller personens dødsbo behandles eller har været behandlet i Danmark.
- 3) Faderskabet eller medmoderskabet er registreret efter kapitel 1 eller 1 a i børneloven.
- 4) Faderskabet eller medmoderskabet er anerkendt efter §§ 14 eller 19 i børneloven.
- 5) Faderskabet eller medmoderskabet er fastslået ved dom.

Efter § 456 b, stk. 2, gælder dog den begrænsning, at den, der har født barnet, og barnet skal have bopæl i Danmark, hvis der i Danmark skal behandles en sag, som er startet efter anmodning fra en person, som efter §§ 6 eller 6 a i børneloven har ret til at få prøvet, om personen er barnets far eller medmor.

Bestemmelsen i § 456 b indebærer, at Familieretshuset bl.a. har kompetence til at behandle en sag om faderskab eller medmoderskab, hvis moren, barnet eller en mulig far eller medmor har bopæl i Danmark. Får en herboende mand eller kvinde et barn med en kvinde (moren), der bor i udlandet, kan

Familieretshuset tage imod en anerkendelse af faderskabet eller medmoderskabet og fastslå dette efter dansk ret, jf. retsplejelovens § 456 b, stk. 1, nr. 2.

Det bemærkes, at ved bopæl forstås domicil, og ved ophold forstås lovligt ophold. Dette gælder også for f.eks. EU-borgere, der opholder sig i landet eller andre, der opholder sig lovligt med visum eller opholdstilladelse. Det er således ikke et krav, at den mulige far eller medmor har et dansk personnummer.

Har hverken moren, barnet eller en mulig far eller medmor bopæl i Danmark, kan sagen behandles af Familieretshuset, hvis faderskabet eller medmoderskabet er fastslået i Danmark. Dette har navnlig betydning for muligheden for at søge genoptagelse af en sag om faderskab eller medmoderskab, der er afgjort i Danmark.

Efter § 456 b, stk. 3, kan bestemmelserne i § 456 b, stk. 1 og 2, fraviges ved international overenskomst. Danmark har dog ikke indgået sådanne overenskomster.

Familieretshuset bør være opmærksom på, at § 456 b i retsplejeloven regulerer Familieretshusets og familierettens internationale kompetence, mens personregisterføreren har kompetence til at registrere et faderskab eller et medmoderskab i forbindelse med anmeldelse af et barns fødsel, når fødslen har fundet sted i Danmark, jf. § 1 i registreringsbekendtgørelsen.

Hvis barnet er født i Danmark, anmelder myndighederne fødslen til personregisterføreren. Hvis personregisterføreren i forbindelse med anmeldelsen af fødslen kan registrere faderskab eller medmoderskab efter kapitel 1 eller 1 a i børneloven, kan dette ske, selvom Familieretshuset under en eventuel senere sag om faderskab eller medmoderskab ikke ville have international kompetence til at behandle sagen efter kapitel 2 i børneloven. Det betyder f.eks., at hvis en mand og en kvinde i forbindelse med registreringen af barnets fødsel inden 4 uger indsender en omsorgs- og ansvarserklæring til personregisterføreren, kan faderskabet eller medmoderskabet registreres, uanset at både barn og forældre er bosat i udlandet. Hvis forældrene på et senere tidspunkt indsender en omsorgs- og ansvarserklæring til personregisterføreren der, hvor barnet er født, kan faderskabet ikke registreres.

Hvis personregisterføreren sender en sag om faderskab eller medmoderskab efter kapitel 1 eller 1 a i børneloven til Familieretshuset efter §§ 8 eller 9 i registreringsbekendtgørelsen, vil Familieretshuset ikke kunne behandle sagen, hvis betingelserne i retsplejelovens § 456 b ikke er opfyldt ved modtagelsen.

Hvis Familieretshuset efter kapitel 2 i børneloven f.eks. modtager en omsorgs- og ansvarserklæring om faderskab før barnets fødsel, kan Familieretshuset ikke behandle sagen, hvis hverken mor eller barn bor her i landet ved modtagelsen af erklæringen, eller hvis den mulige far ikke har bopæl eller ophold her i landet. Erklæringen kan dog tilbagesendes til forældrene med oplysning om, at hvis barnet senere bliver født i Danmark, så kan forældrene indsende erklæringen til personregisterføreren med henblik på registrering af faderskabet eller medmoderskabet. Ved henvendelse fra danske par bosat i udlandet skal parret vejledes om, at de ikke kan få faderskabet eller medmoderskabet fastslået efter dansk ret, hvis barnet fødes i udlandet, men at dette kan ske, hvis barnet fødes i Danmark, og parret i forbindelse med barnets fødsel indsender en omsorgs- og ansvarserklæring til personregisterføreren.

13. Forældre og parter, der har gennemført juridisk kønsskifte inden barnets fødsel

Efter CPR-loven er det muligt for en person, der oplever sig som tilhørende det modsatte køn, at opnå juridisk kønsskifte i form af tildeling af nyt personnummer. Indenrigs- og Sundhedsministeriet kan således efter skriftlig ansøgning tildele nyt personnummer til en person, hvis vedkommende oplever sig som tilhørende det andet køn. Det følger af § 3, stk. 7, i CPR-loven.

Kapitel 6 a i børneloven regulerer retsstillingen for forældre og parter i sager om faderskab og medmoderskab, der har gennemført juridisk kønsskifte inden barnets fødsel.

Kapitlet finder ikke anvendelse for personer, der inden fødslen har gennemført et fysisk kønsskifte efter sundhedsloven eller fået fysisk kønsskifte foretaget i udlandet, da disse personer ved barnets fødsel betragtes som tilhørende det nye køn og derfor også betragtes som forældre i forhold til dette køn. Kapitellet finder ikke anvendelse for personer, der gennemfører fysisk eller juridisk kønsskifte efter barnets fødsel. Det betyder, at forældre, der gennemfører fysisk eller juridisk kønsskifte efter barnets fødsel, anses som forældre i overensstemmelse med deres køn ved barnets fødsel.

Efter lovens § 31 a, stk. 1, finder kapitel 1-6 i børneloven, der drejer sig om fastslåelse af moderskab, faderskab og medmoderskab, anvendelse for forældre og parter, der efter § 3, stk. 7, i CPR-loven har gennemført juridisk kønsskifte inden barnets fødsel med de ændringer, der følger af § 31 a, stk. 2 og 3, i børneloven.

Det overordnede formål med kapitel 6 a i børneloven er, at en person, der har gennemført juridisk kønsskifte, anses som forælder eller part i overensstemmelse med det juridiske køn samtidig med, at de materielle rettigheder bevares i overensstemmelse med kønnet inden det juridiske kønsskifte.

13.1. Retsstilling under behandlingen af sager om faderskab og medmoderskab for parter, der har gennemført juridisk kønsskifte inden barnets fødsel (§ 31 a, stk. 1, jf. stk. 2)

En part, der er omfattet af børnelovens § 31 a, stk. 1, har under behandlingen af en sag om faderskab og medmoderskab de rettigheder og pligter, som den pågældende ville have haft efter sit køn inden det juridiske kønsskifte. Det følger af lovens § 31 a, stk. 2.

Bestemmelsen betyder, at parter i sager om faderskab og medmoderskab, der inden barnets fødsel har gennemført juridisk kønsskifte, under sagens behandling har de rettigheder og pligter i forhold til barnet, som den pågældende ville have haft efter sit køn inden det juridiske kønsskifte. Bortset fra forældrebetegnelsen har parterne dermed ikke ændrede rettigheder og pligter i forhold til barnet.

Bestemmelsen vil eksempelvis betyde, at en person, der har gennemført juridisk kønsskifte til mand, og som derefter føder et barn, vil være omfattet af § 8, stk. 1, i børneloven om morens pligt til at oplyse, hvem der er eller kan være barnets far.

Hvis der er tale om en person, der har gennemført et juridisk kønsskifte til kvinde inden barnets fødsel, følger det af § 27 a, at vedkommende vil blive betragtet som kvindelig ægtefælle eller kvindelig partner til den kvinde, der skal behandles med assisteret reproduktion eller insemineres.

Et par, der består af en kvinde og af en person, der har gennemført juridisk kønsskifte til kvinde, er dermed omfattet af bestemmelsen i lovens § 27 a. Parret har således mulighed for at aftale med en kendt mand, der donerer sæd, at han skal være far efter § 27 a.

13.2. Faderskab og medmoderskab for forældre, der har gennemført juridisk kønsskifte inden barnets fødsel (§ 31 a, stk. 1, jf. stk. 3)

Efter lovens § 31 a, stk. 3, anses en forælder, der er omfattet af § 31 a, stk. 1, som barnets far eller medmor ud fra det juridiske køn, der er registreret i CPR på fødselstidspunktet.

Bestemmelsen betyder følgende:

- En person, der inden barnets fødsel har gennemført juridisk kønsskifte til mand, og som derefter føder et barn, anses som barnets far, og ikke som barnets mor.

- En person, der inden barnets fødsel har gennemført juridisk kønsskifte til kvinde, og som har accepteret at skulle være forælder til et barn, der er blevet til ved assisteret reproduktion eller insemination, anses som barnets medmor, og ikke som barnets far.

- En person, der før barnets fødsel har gennemført juridisk kønsskifte til mand, og som har accepteret at skulle være forælder til et barn, der er blevet til ved assisteret reproduktion eller insemination, anses som barnets far, og ikke som barnets medmor.

Bestemmelsen i § 31 a, stk.1, jf. stk. 3, regulerer således alene, hvordan forældre til barnet skal betegnes og ikke forældrenes rettigheder og pligter i forhold til barnet.

13.3. Retsvirkningerne af moderskab, faderskab og medmoderskab for forældre, der har gennemført juridisk kønsskifte inden barnets fødsel (§ 31 b)

Betydningen af, at en person har gennemført juridisk kønsskifte inden et barns fødsel i relation til de rettigheder og pligter, der følger af et forældreskab efter dansk ret, reguleres af børnelovens § 31 b. Heraf følger, at en forælder, der anses for barnets far eller medmor efter lovens § 31 a, stk. 3, vil have de rettigheder og pligter i forhold til moderskab, faderskab og medmoderskab efter dansk ret, som den pågældende ville have haft efter sit køn inden det juridiske kønsskifte.

Bestemmelsen indebærer, at en forælder, der inden barnets fødsel har gennemført juridisk kønsskifte, og hvis forældreskab til barnet er fastslået efter § 31 a, stk. 3, i børneloven, har de rettigheder og pligter i forhold til moderskab, faderskab og medmoderskab efter dansk ret, som den pågældende ville have haft efter sit køn inden det juridiske kønsskifte.

Bestemmelsen vedrører rettigheder og pligter uden for lovgivningen om faderskab og medmoderskab.

Eksempelvis har en ugift person, der har gennemført juridisk kønsskifte til mand, og som derefter føder et barn, efter § 7, stk. 4, i forældreansvarsloven som udgangspunkt eneforældremyndighed over barnet, og han er omfattet af § 7, stk. 1, i barselsloven om en mors pligt og ret til barsel. Han vil således bevare de rettigheder og pligter, der tilkommer en mor efter bl.a. reglerne om eneforældremyndighed og reglerne om en mors pligt og ret til barsel på samme måde, som han ville have haft efter sit køn inden det juridiske kønsskifte.

14. Familieretshusets forkyndelse m.v. af meddelelser i konkrete sager

§ 11 a i Familieretshusloven indeholder regler om Familieretshusets forkyndelse m.v. af meddelelser i konkrete sager.

Det følger af bestemmelsen, at når en part er tilsluttet postløsningen Digital Post, sender Familieretshuset meddelelser i sager omfattet af denne lov til parten gennem Digital Post, jf. lov om Digital Post fra offentlige afsendere. Familieretshuset sender meddelelser til en part, der ikke er tilsluttet Digital Post, med brevpost. Familieretshuset kan dog anvende en anden meddelelsesform end efter 1. og 2. pkt., hvis det i den konkrete situation er mere hensigtsmæssigt.

Familieretshuset anmoder retten om at forkynde en meddelelse for en part, der ikke er tilsluttet Digital Post, hvis der er behov for forkyndelse, og Familieretshuset enten ikke har fået bekræftelse på, at parten har modtaget en meddelelse efter stk. 1, eller partens bopæl eller opholdssted ikke kan oplyses.

Er en eventuel frist i en meddelelse efter stk. 1 og 2 udløbet, og har den pågældende part ikke besvaret meddelelsen, kan Familieretshuset afgøre sagen på det foreliggende grundlag.

Der henvises til vejledning om Familieretshusets forkyndelse m.v. af meddelelser i konkrete sager.

Social-, Bolig- og Ældreministeriet, den 28. august 2024

DAVID TRANEKÆR KLEMMENSEN

/ Henriette Braad Olesen